

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Prosinač/Dezember 1986. Broj **12** (77)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
ERSCHEINUNGSORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Misterij Božića

Svi se Božići našega života hrane uvijek nanovo mističkim intuicijama djetinjstva, sretna razdoblja „čista srca“, koje se smještalo u Betlehem kao u svoju vlastitu domovinu i vjerovalo u anđele jednostavno i intimno kao u svoje prirodno društvo.

U srcu Evanđelja je utemeljena Realnost ovoga fenomena s onom teškom božanskom kondicijom: „Ako ne budete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko“ i karakterizacijom „čista srca“ kao jednoga od Blaženstava: „Blaženi čista srca, jer će Boga gledati“.

Stoga nije čudo, da sam, čim sam bio zamoljen da napišem nešto o Božiću, instinktivno uronio u djetinjstvo. „Djetinjstvo je sve jednom životu, jer ono nam daje ključ“ – veli Mauriac. Tim ključem sam otvorio onaj čarobni isječak života, sve one tople misteriozne izvore za radost 1966. godine, usred Tropika, daleko po vremenu i prostoru od mojih sinjskih decembarskih bura i snjegova, te od zagrebačkih bijelih magla poslije Nikolinja i prvih Zornica.

(nastavak na sl. str.)

SRETAN
BOŽIĆ
I NOVA
GODINA!

FROHE
WEIHNACHTEN
UND EIN
GLÜCKLICHES
NEUES JAHR!

Foto: KNA

Prvi fenomen, na koji sam naletio, – a ima ih bezbroj – bio je onaj „Stimmung“, koji je kao atmosfera obavijao sav svijet, sve stvari i sve ljude. Kakav „Stimmung“! Najednom, kao da se nešto izvanredno približi, fino, diskretno, iznutra i izvana; sve postane čekanje, slutnja, intimnost produljene vigilijske. Dani postaju sve kraći; večeri, one fantastične adventske večeri sve dulje, sve ljepše, sve dublje, sve sjajnije; noći sa zvijezdama sve življim i sve bližim; zore s iznenađujućim prvim snijegom ili gustom maglom. Svijet ulazi u „chiaroscuro“ kao u adekvatno pozorište za koncentriranu pripremu za jedan novi Događaj, za jedan izvanredni doček. I u toj pripravi se najednom sve pokrene, ali upravo doslovno sve: i ulice, i trgovine, i kuće, i škole, i sela, i gradovi, i staro i mlado. Sve se počne spremati, pripremati, obnavljati, čistiti; sve se žrtvuje, jer za dostojan doček velikoga Događaja sve mora biti i novo, i lijepo, i obilno kao nikada. Sav svijet je elektriziran poplavom simbola, koji se sve više javljaju i objavljuju eksploziju Svjetla usred jedne Noći. Šuma, djevičanska i mirasava šuma je poslala u grad svoje borove, privilegirana stabalca, koji se diskretno, jedan po jedan uvlače u domove, da čarobno ukrašeni planu u najvišem času sa svojom zvijezdom iznad Jaslica. Pale se izlozi, jedan za drugim, jedan ljepši od drugoga, nabijeni poezijom i anticipiranim radostima; kuće su malo po malo pune „svega obilja“. Sav svijet nešto nosi, kupuje, sprema. Nešto blagdansko se uvlači u sve pore života.

Laicizirana zapadna civilizacija, dekadentna i senzualna, na rubu totalne materijalističke opasnosti, kao da začas zaboravi svoju prirodu i preda se djetinjs-

kim žarom tradicionalnim glasovima iz dubina nekadašnjih religioznih kršćanskih vjekova. Popuštaju svi obziri ljudski, inače tako delikatni, i svi se ljudi prepuštaju kao djeca nekom ugodnom stanju općega uzbuđenja.

Što se krije u dubinama, ispod ovoga „Stimmunga“?

Bez sumnje, kolektivni mistički čas kršćanskoga svijeta, utisnut u podsvijest kroz čistoću djetinjstva i kroz transparentnu vjeru „ljudi dobre volje“, u dodiru s Misterijem Božića.

Advent romoni proroštvima o silasku Boga živoga u ljudsku Historiju, o dolasku Mesije, Spasitelja. Božićni dani su svjedoci ispunjenja centralnoga Događaja u Historiji, Događaja Spasenja, poslije kojeg nemamo više šta očekivati. To su dani Bogojavljenja među ljudima, prvi dani Sina Božjega i Sina Marijina, kojemu se klanjaju pastiri i kraljevi-mudraci, najniži i najviši skupa, jednako veliki u čistoći srca. Kršćanski je svijet ispunio Božićne dane kontemplacijom historijskoga Krista, pristupačna u punoj ljudskoj jednostavnosti siromaštva i skrajnje poniznosti betlehemske, koja baca u ekstazu Franju Asiškoga i počam od njega, ova će kontemplacija božanskoga Djeteta formirati kroz sedam stoljeća na Zapadu jedan stil i jednu tradiciju, ne samo religioznu nego i umjetničku, ne samo stotinu pjesama u svim jezicima nego i stotinu fenomena jednoga „Stimmunga“.

Trebalo bi analizirati tradicionalnu dalmatinsku „U se vrime godišća“, koja je možda najbliža autentičnim liturgijskim shvaćanjima prošlih vjekova, pa da se do dna otkriju svi dogmatski elementi Misterija Božića. To je jednostavni repertoar svega, što u sebi kriju Božićni dani, pendant srednjovjekovnim vitrauxima, koji su predstavljali viziju Bibliae pauperum.

Kada u crkvi Gospe Sinjske, pozorištu mojih djetinjskih Božića, poslije otpjevanje poslanice Božićnih Misa, sav puk, ne izostavši ni jedno jedincato grlo, zapjeva „U se vrime...“, sva srca zadrhte, sva lica zasjaju. Ulazimo u Diafaniju, transparentnu Realnost Duha. Jedinštveni događaj čitave godine u sferi duhovnoga, integralnoga čovjeka kršćanina. Prava eksplozija svih čeka, slutnja i molitava, što ih je dugi Advent akumulirao u baterijama srdaca. Veliki

prizor kršćanskoga jedinstva u radosti i miru religioznoga karaktera. Mistički čas mističnoga Tijela. Neodoljivi zanos orošen jednom progutanom suzom ispuni sva grla, iz kojih provali pjesma, prava, apsolutna pjesma kršćanskoga puka, pomiješana s anđelima, pastirima i kraljevima. To je čas totalnoga predanja fantazije životnom prostoru Betlehema, u kojem pažljivo prati sve što se tamo događa. To je čas totalne vjere, koja se klanja Sinu Božjemu, pjevajući iz svega grla tajni utjelovljenja Riječi, novoj svjetlosti božanskoga sjaja u punom zanosu ljubavi prema nevidljivim dobrima, „dok tjelesnim očima spoznaje Boga“ (Božićno Predslovlje). To je pučki *Dođite, poklonimo se*, kolektivna raspjevana molitva vjernika i grešnika, velikih i malih. Sveti čas iskustva Spasenja. Mnogi ga čekaju svjesno i podsvjesno kroz čitavu godinu kao najviši čas, kao najljepši odah, kao respiraciju sreće, doseg svih rješenja, mir obećan i najavljen od anđela svim „ljudima dobre volje“, onaj deliciozni mir koji ispunja i obuzima, da po vjeri „vidimo“ Boga kroz Misterij Božića.

Ja sam uvjeren, da je to posebna milost u Crkvi isprošena od Djevice, koja je „prvi put od početka svijeta mogla bez idolatrije pasti ničice pred živim bićem i pokloniti se jednom tijelu“ (J. Guittion), kao i od velikoga sveca, mistika i pjesnika Franje, koji je prvi u historiji Crkve proslavio Božićnu Noć u mističkom zagrljaju s Djetetom. To je milost Diafanijske u blagdanima Teofanijske, milost transparentne Prisutnosti u liturgiji Bogojavljenja, milost, koju nam je nedostiživom snagom iskrenosti i ljepote fenomenološki opisao Teilhard de Chardin (poslije toliko vjekova plaviše šutnje u poplavi racionalizma) i opjevao genijalni Claudel.

„Saberimo se u krilu višega, duhovnoga etera, koji nas kupu svojim životvornim svjetlom“ – ovako nas poziva Teilhard, moderni mistik transparentne Realnosti. – „Bog posvuda i osjetljiv kao atmosfera... Što vam fali, da biste ga mogli zagrliti? Samo jedno: vidjeti ga“.

U ovom broju

● Misterij Božića	str. 1–4
● Dnevnik jedne starice	str. 5
● Darovano iskustvo Boga	str. 6–7
● Biskupska poslanica	str. 8
● Franz Liszt	str. 9
● Ivan Goran Kovačić	str. 10–12
● Iz naših misija	str. 12–23
● Pjesma nerođene djece	str. 24
● Naši pokojnici	str. 26
● Božić u potkrovlju	str. 27
● Festival hrvatskog folklor	str. 28
● Hrv. božićne pjesme na ZDF-u	str. 28

Bog nas čeka u fenomenima Misterija Božića, ide nam ususret kao Dijete na krilu jedne Majke, sjedinjujući božansko i ljudsko, i naš svijet je najednom postao *pun Boga*.

„Opsjeda nas, prožima i grabi nešto Božansko. Dok nam se inače čini, da je ono daleko, nepristupačno, najednom počinemo živjeti u njemu kao uronjeni u njegov gorući veo. *U njemu živimo...* Svijet, kao što ono reče Jakov, prenuvši se iza sna, – da, ovaj opipljivi svijet, u kojem se mi inače krećemo prepuni dosade i nepoštivanja, kao da se nalazimo na nekom tobože profanom mjestu, ovaj svijet je posvećeno mjesto, a mi to nismo znali? *Dođite, poklonimo se...*”

To nešto Božansko, „prostrano i neizmjereno kao ocean, što u sebi nosi i oživljuje svjetlucavi val svih stvorenja, istodobno čuva svoju konkretnu transcendenciju, koja mu dopušta, da bez konfuzije svodi elemente svijeta u svoje trijumfalno i osobno jedinstvo”.

„Neisporedivo blizu i opipljivo, budući da nas salijeće svim snagama svemira – (u vezi s Misterijem Božića, ja nadodajem: s anđelima i zvijezdama) – ipak neprestano izmiče našem zagrljaju... premda prisutno te nas privlači u nepristupačnom dnu svakog stvorenja, ono se ipak povlači sve dalje, vodeći nas sa sobom prema općem središtu svega...”

„U nama se postepeno budi elan i sve oko nas reagira na ovaj elan tako, da nam se čini, da se svijet iluminira Božanskim... Koja je, na koncu, konkretna veza, koja povezuje sva ova bića u svemiru i daje im konačnu moć, da nas osvoje? – Bit kršćanstva se sastoji u tome, da si postavimo ovo pitanje i da na njega odgovorimo: Utjelovljena Riječ, naš Gospodin Isus Krist”.

Svi ovi citirani Teilhardovi tekstovi, prvi put objavljeni na hrvatskom jeziku, makar nisu pisani u kontemplativnom razpoloženju Misterija Božića nego u općoj mističkoj intuiciji svemira, koju on naziva *Božanska sredina*, doslovno prenose naše Božićne misli, koje pokušavaju tepati, kako nam sve stvari i svi fenomeni, na neki način, govore o Istome, kako nam se objavljuje jedinstvo svega u Svetoj Noći i kako stičemo postepeno sposobnost jedne nove dimenzije.

Ne bojmo se panteizma. Mi posjedujemo riječ Objave, koja nam dolazi iz usta Onoga, koji jest. Pred nama je Dijete

Marijino. Mi smo u Misteriju Bogojavljenja. Mi molimo: Gospodine, učini da vidim. Mi znamo, skupa s Teilhardom i Claudelom, da je ovaj zapažaj sveprisutnosti Božanske bitno jedan pogled, streloviti dodir, intuicija viših kvaliteta stvari; još više, da je kao i život, jedan veliki, rijetki *dar Duha*.

Usred Betlehema kleči Djevica Marija. Svi je osjećamo kao savršenu čistoću; znamo, da samo moć čistoće i vjere rađa među nama Boga. – Bog „je trebao na zemlji Majku – veli Teilhard – koja će ga roditi u ljudskim sferama. Što je učinio? Stvorio je Djevicu Mariju, to jest, učinio je, da se pojavi na zemlji jedna tako velika čistoća, da bi se u toj transparentiji koncentrirao dotle, da se pojavi kao Dijete”.

Čitatelj je sigurno opazio, da često upotrebljavamo riječ *Misterij*. Kako ta riječ, kao i Mistika, svaki dan poprimaju sve više značenja, i psiholoških i teozofskih, moramo reći, da je Misterij ovdje shvaćen kao što ga shvaćaju i tumače Casel, Marmion i Guardini, na temelju sv. Pavla, koji piše, da je Misterij čudesna objava Boga u Kristu. Bog, koji se nalazi skriven u vječnoj šutnji, „koji je jedini besmrtni i koji boravi u nepristupačnoj svjetlosti, koga nitko od ljudi nije vidio niti ga može vidjeti” (1 Tim. 6, 16), jest onaj koji se pojavio u ljudskoj prirodi. „Riječ je tijelom postala i prebivala među nama”. Božji Misterij, skriven od vjekova, objavio nam se sada po Kristu u Crkvi. Krist je Misterij, jer ma-

nifestira u našem ljudskom tijelu božanstvo, koje ne možemo vidjeti.

Božićne pjesme nisu ništa drugo nego poetska forma ovoga Misterija. Svi elementi, i historičkoga i mističkoga Krista, nabrajani su u tim jednostavnim stihovima ispunjavajući na krilima slatke muzike sav duhovni prostor s dogmatskim realnostima, koje, makar izmiču razumu, hrane srce. Bez njih je nemoguće zamisliti blagdanske dane Misterija Božića. Nitko ih se ne stidi pjevati, ni grešnici, ni „ateisti”, ni kršćani rutiniranih „vjerskih dužnosti” bez nutarnjega života. Svi, na bilo koji način, manifestiraju radost, jer su zasjali dani Spasenja u ljudima najpristupačnijoj formi. Mogla bi se napisati fenomenologija božićnih pjesama. One se pjevaju u domovima isto tako kao u crkvama, u društvima i u trgovinama, na ulicama i u automobilima, na koncertima i na zabavama. Nigdje nikoga ne smetaju. Svakoga uzdižu i natapaju diskretno rosom jednoga blagoga poziva na Izvor egzistencije. Njemačka je genijalna „*Ti-ha noć, sveta noć...*” postala univerzalna religiozna koncentracija svijeta u Misteriju Božića. Umorna, ispražnjena, razboljena srca ljudska kao da s nekom darovanom lakoćom shvaćaju ponovo, da je Bog blizu, da je sve u svim stvarima, da njegova ljubav penetrira posvuda, ne kroz gromove Sinaja nego kroz smiješak jednoga siromašnoga Djeteta, da se nešto kao milosrđe, i praštanje, i pomirenje, i radost prosulo po svemiru. Ponovo se osjeća misteriozna harmonija, koja postoji između Boga i

Božićne jaslce – tako mila i česta slika u katoličkim domovima

stvorenja („... kog stvorenje svako slavi“). Svijet najednom postaje pozorište božanske akcije, sav se pretvara u simbol transcendentnih ideja. Jednom riječi, veli Casel, „Božanski Misterij nam se ukazuje ponovo pred očima sa svim onim, što ima u sebi zavodljiva i privlačiva...“. Moderni svijet je istjerao simbole, koji su kroz velike religiozne vjekove reflektirali duhovne realnosti, sve je lišeno svojih tajna, ali ljudska je duša ostala još uvijek neistraživi ponor, koji kao da se prene iz svoje racionalističke praznine kad se pojavi prvi okićeni bor i zapjeva prva božićna pjesma. Simboli opet nesmetano poplave svijet. Tko bi ih sve nabrojio... Toliko ih je. Eno, božićne čestitke lete na sve strane, krcate klasičnim simbolima Božića u hiljadu varijacija. Preko njih se prenosi toplina srdaca. Milošću razdragana duša traži drugu dušu, da manifestira radost i božićni mir. Individualna mistička napestost očekuje nadopunu u dodiru s drugim ljudima.

Kuća, obiteljski dom postaje veliki duhovni centar u ove dane. Badnjak sakuplja oko ognjišta. Sve živo ulazi u to-

plici i zaštitni prostor kuće, koja ponovo dobiva neki sakralni karakter, nabijen božićnim običajima. Usred kuće se prostire božićni stol, na stolu je božićna svijeća, božićni kolači, božićna slama... Svi osjećaju neku vrstu „majčinstva“ kuće. Ostati na Božić izvan kuće, na ulici, ima li teže stvari? Što se sve nije žrtvovalo, da se stigne kući za Božić? Bez misterioznoga poetskoga prostora kuće na Badnjak, čovjek je deshumaniziran.

Dosta je. Previše smo gledali i govorili. Treba ići na Polnočku. Čeka nas u crkvi liturgijska dubina Misterija. Čitavo je mističko tijelo – Crkva – prošaptalo „ulaznu pjesmu“ posljednje nedjelje Adventa: „Rosite, nebesa, s visine; oblaci, daždite Pravednika. Neka se otvori zemlja, i neka iz nje nikne Spasitelj“ (Iz. 45, 8).

Najljepši stih u mističko-poetskoj literaturi čovječanstva. Sveta metafora, koja uspijeva približiti nebo zemlji i zemlju nebu; dva svijeta dotada postavljena ognjenim mačem anđela pred vratima izgubljenoga raja, najednom

sastavljena u chiaro-scuro proročke vizije i međsobno prožeta Svjetlom Pravednika-Spasitelja Liturgija je izvukla ovaj stih iz golemoga profetskoga opusa Izaije, stih što ga isti prenosi iz samoga svečanoga monologa Svemogućega, zamišljen u vječnosti, iznad vremena, za sva božićna vremena.

Teško mi je naći ljepši finale ove neiscrpive teme od ovoga divnoga pasusa iz zadnje knjige François Mauriac „Novi nutarnji memoari“:

„Da, Božić mi je uvijek, kada pomišljam na ona polumračna jutra, od danas i od nekoć. Koracajući polako vlažnim trotoarom, uvijek ponovno zaognem, poput Simeona možda, svojim plaštem maleno dijete, koje mi je dano. Ono nije više samo na mojim rukama, ono je odsada unutar mene samoga. Pretvorio sam se u one jaslice, u onu svim vjetrovima otvorenu staju, gdje su manje nevine životinje nego vol i magarac ostavile svoje tragove. Ja grijem u sebi svoga Boga-Djetešce“.

D. Žanko, „Novi život“, 1966.

Stranac si dovijeka!

Gledam vas i pitam se,
Što svima se noćas
oči cakle?
Domišljam...
Svi tijelom ste tu,
a mislim doma.
Netko uz oca i majku,
netko uz ženu i djecu,
a netko u praznom domu.

Plamen badnjaka,
slama po podu,
bakalar i crno vino,
pšenica na stolu,
hod na ponoćku
uz svjetlucanje
fenjera i baklji...
i Bog zna, što još
prođe vam u mislima
noćas,
baš kao u filmu...

Tako nekad u domovini dragoj.
Danas ste ovdje
u tuđini,
iseljeni.
Ja ne znam što znači
iseliti se.
Rođena tu sam
i živim tu,
kažu mi,
pod tuđim nebom.
Idem ponekad
u domovinu pravu.

Ja tamo se
osjećam strancem.
Ovdje idem u školu
i prijatelje imam.
U domovinu kad dođem
nedostaju mi prijatelji moji.
Hrvatski govorim slabo,
mnogi se čude,
neki se smiju.
Sada sam odrasla
i shvaćam pomalo,
otkuđ bore
na licu
oca mog i majke moje,
a još su mladi?

Za kruh naš svagdanji
se bore,
da nama djeci,
bude bolje.
Roditelji naši
žive u tuđini,
muče se jezikom tuđinskim,
sunce ih tuđe
na baušteli grije
i kiša kvasi, led muči.
Tuđi im kapo zapovijeda.

A oni, mislim, dušom, srcem,
bićem svim
u domovini.
Kad dođu kući
umorni s posla,
slušaju, nas, djecu svoju,

kako tuđim jezikom zborimo,
i duša ih boli...
O, Bože,
što odoh od ognjišta svog
i gojim porod svoj
tuđincu?
I bore na licu
oca i majke
sve dublje i jače.
Razmišljaju roditelji moji:
U domovini gradim dom,
ulažem svaku marku,
da dom bude lijep,
i bolji i ljepši
nego drugih u selu.
Kome gradim dom?
Tko u njem živjet će?

Ljudi pričaju:
To najljepša je kuća
s puno velikih prozora,
vrata, balkona.
Ali,
kuća je to:
hladna, prazna, zatvorena.
Dima u njoj nema,
nema ni života, ...
Godine prolaze
ocu i majci
bore se skupljaju...
Brigu brinu.
Kako vratit se?
Kako djecu odgojiti
da zavole
dom i grudu
roditelja svojih.
Iselili smo se s naše grude,
došli u tuđinu.

Prihvaćamo i ne htijuć
običaje zemlje tuđinske.
I dobre i zle...
Boreć se za kruh svagdašnji
ne pomišljamo,
da se pomalo utapamo, uklapamo
u tuđinu...
Zaboravljamo
da nas naša prezimena:
„ić, ćić, mić, rić, tić...“ odaju.

Božićna priča

Dnevnik jedne starice

Te godine je Badnja večer u Zagrebu bila vrlo hladna. Smrznuti snijeg je škripao pod nogama, a vjetar koji je „vukao“ od Medvednice prema gradu, svirao je svoju „ledenu simfoniju“. Nad grad je pala rana zimska noć i samo se čula tu i tamo škripa nepodmazanih tramvajskih kotača, a rijetki prolaznici žurili kućama da se odmire od napornog rada kako bi mogli, ukoliko slave Božić, smireni prisustvovati sv. Misi Polnočki.

Iz „Doma narodnog zdravlja“ na Gračanskoj cesti izađe visok, vitak muškarac tridesetih godina. Bio je to dežurni liječnik dr. Marijan koji je te Badnje večeri morao vršiti i kućne posjete. Dan mu nije bio naporan, pa je zato krenuo pješke, uživajući u svježem zraku i razmišljajući onako usput o svojem zvanju. Predbacio si je da možda i nije izabrao najbolje zvanje, jer evo i danas, na Badnjak, kad drugi ljudi u krugu svojih obitelji slave rođenje malog Krista, on mora biti u svakom trenutku spreman da skoči u pomoć. Razmišljajući tako išao je Gračanskom cestom u pravcu Tunela, gdje se nalazila jedna osamlja drvena kućica, a u njoj jedna starica koja je patila od teškog išijasa.

Tu si,
ali,
Stranac si dovijeka.

Borit se treba,
srcem, dušom, bićem svim,
da očuvamo
svoje:
Ime, jezik, običaje,
ljubav za domovinu.
Mi imamo što sačuvati.
Imamo povijest svoju,
Imamo domovinu svoju,
Imamo jezik svoj,
Imamo kulturu svoju,
Imamo običaje svoje,
Imamo sve
što narodu jednom treba
da ostane
i živi
i da mu se ime ne zatire...

Budimo ponosni
na sve te vrednote
naroda hrvatskog.
Njegujte, roditelji dragi,
te vrednote
u domovima svojim...
Pričajte nama, djeci svojoj,
o povijesti našoj,
običajima našim.
Ne smijemo izumrijeti,
ne smije nas nestati,
i ne smijemo biti
Stranci dovijeka.

Mali prilog Hrvatske katoličke
misije Regensburg za Božić.

Pripremla s. Miroljuba Marijanović

Gospa Magda, tako su je svi zvali, živjela je u kućici sama. Do kućice je vodio jedan uski puteljak koji se nakon desetak metara pretvorio u običnu stazu. Kućica je imala vrlo dobar položaj; sa sjeverne strane štitila ju je od nevremena jedna visoke kamena stijena, a s južne prastara stabla bukve i kestena. Za prohladnih jesenskih noći, vjetar je šušteći lišćem, pričao gospi Magdi ljubavnu priču o „Gričkoj copnici Neri i Trenkovom panduru Siniši“. Mladi liječnik je bio više puta u kućnom posjetu kod gospe Magde, no o njoj samoj (osim o njezinoj bolesti) znao je vrlo malo, gotovo ništa. O starici su kružile priče da je nekakva čudakinja i da je bolje ne imati posla s njom. No, večeras je dr. Marijan imao dovoljno vremena, imao je samo taj jedan kućni posjet, pa je odlučio da malo dulje porazgovara sa staricom i da sazna što više o njenom životu.

Penjući se puteljkom prema kućici, vidio je u prozoru odsjaj svijeće, što ga podsjeti na djetinjstvo i roditeljski dom. Sjetan mu osmijeh zaigra na licu kad se sjeti slame pod stolom, na kojoj je u Badnjoj noći tako rado spavao. „Dobra večer, gospa Magda!“ pozdravi dr. Marijan ušavši u toplu sobu. „Hvaljen Isus i Marija!“ otpozdravi starica. Mladog liječnika obli rumenilo i bi mu neugodno što nije pozdravio staricu pravim kršćanskim pozdravom. „Gospon doktor! Nemajte se Vi ništa sekirati, vidim da Vam je neugodno radi pozdrava. No, i to je pravi pozdrav i svakako da je bolji i kulturniji nego da ste mi rekli (a sve češće se čuje!) Zdravo, stara!“ Ogledavši se malo po sobi, dr. Marijan vidje u uglu nakičen bor, a na stolu pun tanjur još tople gibanice, domaći okrugli kruh i „srabljivec“ (glineni pehar) pun domaćeg vina. „Znate, gospon doktor, danas je bila pri meni suseda Barica i sve je pospremila a sutra, na Božić, mi bu i puricu spekla jer je tak pri nami navijek bile. Zbilja je ta moja suseda zlatna dušica i ja ne znam kaj bi napravila da nema nje. Hvala Bogu da ima još pravih kršćanskih dušica na ovome pokvarenom svijetu koje rado i s veseljem pomognu bratu-čovjeku“, rekla je gospa Magda i s mukom maknula pramen sijede kose koji joj je pao na čelo.

Kad je čuo te staričine riječi, dr. Marijan se zastidi svojeg razmišljanja o pozivu koji je izabrao i čvrsto riješi da više nikad ne dođe u dilemu oko liječničkog zvanja. Nakon što je starici dao injekciju, sjedne na ponuđenu stolicu i zagrizne komad „dišuće gibanice“. „Znate, gospon doktor, dok Vas ovako sa strane promatram, podsjećate me na moga sina Marka koji je tamo u dalekoj Australiji. I moj Marko je rado jeo vruću gibanicu, isto tak kak i Vi, gospon doktor!“ Dr. Marijan je namjeravao večeras saznati što više o starici i njezinoj obitelji i zato je bio neobično sretan

„Svugdi pojdi, al' uvijek doma dođi“,
barem za Božić

kad je gospa Magda počela pričati o sinu Marku. „Da li Vam je to jedini sin ili imate još djece?“ upita sada mnogo slobodnije. „Ne, nije jedini, ali je od svih otišao najdalje. Vidite, kći Štefica se udala u Kanadu, i to je daleko, ali ipak s vremena na vrijeme doleti zrakoplovom da vidi kako sam.“

U Švedskoj mi živi sin Ivan. Oženjen je Šveđankom koja je izvrsno svladala hrvatski jezik. Ne možete si zamisliti, kako mi je drago pri srcu, kad ta lijepa, plavokosa strančinja razgovara sa mnom kajkavski. Ponosna je na to, ne srami se reći da govori hrvatski, kao što se to srame mnogi naši ljudi koji žive i rade u tuđini. Najmlađa od žive djece je kći Dora, koja radi i studira vanredno u Ženevi u Švicarskoj. Iako ima 25 godina, još se nije udala, jer želi da uspješno završi studij medicine a tek onda da nađe pravog čovjeka za muža“, reče gospa Magda i teško uzdahnu. „Muž Matija i dva sina, Stjepan i Tomislav, bili su za vrijeme tog nesretnog rata u domobranskoj vojsci, a gdje i kako su poginuli, to nisam nikad saznala. Moji susjedi misle da ja razgovaram sama sa sobom; da, ja razgovaram, ali moj razgovor nije ogovaranje, moj razgovor je molitva“, reče starica i umornu zatvori oči. „Gospa Magda! Sutra je Božić, a nitko od Vaše djece nije došao da s Vama podijeli božićnu radost. Da li je to već godinama tako ili je to sada prvi put?“ želio je znati dr. Marijan. „Znate, to što mi Marka nema, s tim sam se već pomirila, ali ovo troje – Štefica, Ivan i Dora, oni su uvijek do sada bili sa mnom za Božić. Dobila sam od svakoga Božićnu čestitku, eno ih tamo, leže na komodi! Dobila sam od svakoga od njih i pristojnu sumu novaca, mogu kupiti sve što zaželim, no što mi to sve vrijedi kad u: SRE-TAN TI BOŽIĆ, MAMA stoji i: ŽALIM, ALI NE MOGU NIKAKO DOĆI!“ reče gospa Magda i krupne joj suze navru na umorne staračke oči. Duboko ganut, mladi liječnik čvrsto odlučio da sutra, na Božić, sa ženom i djecom provede cijelu poslijepodne kod gospe Magde. Kad je svoju odluku saopćio starici i zamolio za dopuštenje da može sutra s obitelji doći kod nje, gospa Magda, unatoč jakih bolova u križima podiže ruke i reče: „Rekla sam da mi ličite na sina Marka i neobično sam sretna zbog toga. No, sutra ću biti još sretnija kad oko svečanog Božićnog objeda vidim vašu ženu i djecu. Gospon doktor! U Vama i vašoj obitelji vidjet ću moga Matiju, Stjepana, Tomislava, Marka, Šteficu, Ivana i Doru! I plavokosu Šveđanku koja govori tak lijepe kajkavski.“ Ivek Milčec

Isus Krist u Adventu

U Adventu zovemo Isusa da nam dođe. Kod tog dozivanja Isusa upotrebljavamo za nje ga sedam imena. Kroz sedam dana, između 17. i 23. prosinca, ovaj će zov za dolazećim Gospodinom biti osobito snažan.

Sedam imena koja će Mesiji u Starom zavjetu biti dana, stoje na samom početku prije nego se otpjeva Marijin Veliča, a mogu se pjevati i za vrijeme euharistijske službe.

1. O Mudrosti

U starom Zavjetu Mudrost neće biti imenovana samo kao Božje svojstvo. Mudrost Božja bit će oslovljena kao osoba i ona također govori nama kao osoba: „Jahve me stvori kao počelo svoga djela. Kad je polagao temelje zemlji, bila sam kraj njega kao drago dijete. Bila u radosti, iz dana u dan, igrajući pred njim sve vrijeme. Moja su radost djeca čovjekova.”

Lako razumjeti je da Isusu dajemo ime Mudrost.

Vidi: Izr 8

2. O Adonaju, Gospode

Narod izraelski zvao je svoga Boga također imenom Adonaj, što znači Gospod. Tako su Isusa zvali prije svega kršćani grčkoga govornog područja, ali doduše grčkom riječju Kyrios. Grci su također nazivali rimskog cara Kyrios. Zato ovaj naslov ima dvostruko značenje: Isus je Bog koji je postao čovjekom i on je naš najuzvišeniji Gospod.

3. O Jesin korijene

Jesa je otac Davidov. Danas kažemo Jišaj. Ali označavanje Jesino je još dalje prošireno. Kad se kraljevska kuća Davidova posve

iskvarila, prorok Izaija ju je usporedio s palim stablom od kojega je još ostao jedan panj.

I prorok obećaje, da će iz ovog panja Jišajeva iskljati nova mladica, Mesija.

Vidi: Iz 11

4. O ključu Davidov

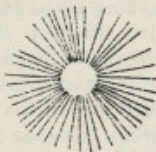
S ključem se mogu vrata otvoriti i zatvoriti. Sin Davidov ima ključarsku moć, to znači da on otvara tamnice u koje su ljudi pali po svojim grijesima. On otvara vrata kraljevstva nebeskog i on zatvara „vrata pakla”. Tako je smrt zatvorena.

Vidi: Iz 22,22–23

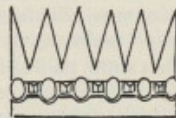

5. O Istoče

Krist je izlazeće sunce. Tako ga Crkva zove na dan zimskog solsticija. Mnogi narodi obožavaju sunce koje je Bog stvorio kao boga. I Rimljani su se molili „nepobjedivom Suncu”.

Kršćani naprotiv kažu: naše nepobjedivo sunce je Isus Krist. Zato su stavili blagdan Božića u vrijeme zimskog solsticija. To znači: u Betlehemu je izašlo sunce spasa koje nikada neće zaći.

6. O Kralju naroda

Mesija i Krist označuju također kralja. Već je u Starom zavjetu naviješteno da će Mesija biti kralj sviju naroda. Isus je taj kralj koji upravlja svim narodima. To danas vide samo oni koji vjeruju. Kada Isus ponovno dođe, svi će ga prepoznati. Zato na posljednju nedjelju crkvene godine jasno ispovijedamo da je Krist Kralj.

Vidi: Iv 18,33–37

7. O Emanuele – Bože, s nama

Bog nije daleko. To je već rekao glas iz gorućeg grma: „Je sam koji jesam – Ja sam tu”. U Isusu je Bog sasvim kod nas. Zato ime „Bog s nama”.

Vidi: Iz 7,10–17; Mt 1,18–24

Priredio Jozo Župić

Darovano iskustvo Boga

„Iskustvo je škola života”, životna mudrost na koju se čovjek rado poziva i nju nudi kao pouzdani oslonac nesigurnim životnim koracima.

Čovjek stvara iskustva u svom zanimanju, u svom staležu, u svojoj sredini, iskustva u svom strogo privatnom životu. Isto tako čovjek vjernik stvara iskustva u vjeri, mogli bismo zapravo reći da čovjek vjeruje na temelju iskustva. Jer svaki vjernik, ukoliko je vjernik, može govoriti o vlastitom iskustvu objekta svoje vjere, tj. o vlastitom iskustvu Boga.

Koliko god ovaj pojam „iskustvo Boga” zvučao neobičnim, on je utoliko više stvaran i tako važan da ga možemo nazvati preduvjetom vjere. I onda kada to iskustvo ostane anonimno, kad ostane nezapaženo, kad ga čovjek ne može izreći, ono formira u čovjeku vjernika, ono povezuje čovjeka s drugom stvarnošću koju nazivamo duhovnom, koju nazivamo Bogom.

Svojom slobodom i spoznajom čovjek susreće Boga najprije i najradije u pozitivnim iskustvima: u veličini i ljepoti, u dobroti i ljubavi. Već u djetinjstvu čovjek stvara iskustvo Boga koje doživljava ili u ljubavi roditelja, ili u dobroti prijatelja, ili u ljepoti npr. božićnih blagdana, u sjaju božićnih nakita. Odrasli ga susreće u ljepoti prirode, u dobroti koja ga barem ponekad okružuje, u ljubavi koju prima kao dar i kojoj se daruje, u radosnim trenucima života uzrokovanim različitim prigodama.

Ali od svega toga ipak je jače negativno iskustvo. Iskustvo Boga je najjasnije, najočitije i najrječitije tamo gdje pucaju granice naše lijepe svakidašnjice, tamo gdje nam se tlo prolama pod nogama, tamo gdje se gasi sjaj i svjetlo koje osvjetljuje oazu naše životne pustinje. Tamo gdje iskustvo postaje skupa škola, tamo gdje osjećamo da se steže obruč naše ograničenosti – tamo dolazimo u dodir s Neograničenim, u iskustvu prolaznosti stvaramo iskustvo Vječnoga.

No na temelju tih gorkih iskustava rađa se i sumnja: nisu li sva ta bolna iskustva neprolazna noć koja nas okružuje; nije

li to kraj s kojim završavamo u ništavilu; nije li smrt zvijer koja će nas zauvijek progutati; nisu li stoga dobrota i ljubav samo laž; nije li ljepota samo privid; nije li cijeli život prevara i apsurd?

Ali postoji i alternativa ovom pitanju: nije li ta noć bolnih iskustava sveta noć, blažena noć, koja nam najavljuje i obećava svjetlo vječnoga dana?

I upravo tada kad nam se čini da nam tlo izmiče ispod nogu, da se rušimo u mračni bezdan, odjednom nam postaje jasno, odjednom stvaramo jedno drugo iskustvo, očita nam je jedna druga stvarnost, tj. da se s tim našim padom dogodio i „Božji pad“, da je i Bogu „kliznulo tlo pod nogama“, da se svjetlo njegova sjaja spustilo do nas i razbilo mrak naše noći. Sam Bog postaje „opipljiv“, sam Bog daje nam se „iskusiti“. On se približio k nama, on sam dolazi k nama, on sam „hita da nas spasi“, on sam postaje jedan od nas a u isto vrijeme i uvijek ostaje ono što jest – Bog. Od njegova dolaska ni najbolnija iskustva našeg života nisu tragična, ni najdublji pad nije predubok, „jer nikada čovjek ne može toliko nisko i duboko pasti a da ga Božja

ruka ne bi mogla dohvatiti“. I kad jedan put, u jednom takvom padu čovjek osjeti sigurnost Božje ruke, kad njegova blizina postane opipljiva i dohvatljiva, kad u jednoj takvoj noći zasja svjetlo Božjeg sjaja, onda je to iskustvo koje je i dragocjeno i trajno, iskustvo koje se ne da ničim i od nikoga poljuljati; u tom iskustvu rađa se spoj relativnog, ograničenog i prolaznog s Apolutnum, Neograničenim i Vječnim – s Bogom.

Tako zastrušujuća noć postaje sveta noć, blažena noć u kojoj je zasjalo Sunce s neba – Isus Krist. Ali rođen kao dijete u toj noći on nam se učini kao samo jedna zraka Vječnoga Sunca, jedna zraka Božje toplje u hladnoj noći jezive stvarnosti. A čovjek bi htio biti bliže, biti blizu tom Vječnom Suncu, biti sav zahvaćen njegovom toplinom, iskusiti Boga iz najneposrednije blizine. Teško je biti zadovoljan s „malim“. I tada se događ ono što se dogodilo mitskom junaku Ikaru. Po priči grčke mitologije Ikar je letio sa svojim ocem pomoću krila koja su pričvrstili voskom za svoje ruke. U mladenačkoj neutaživoj težnji za letom odletio je toliko visoko, približio se

suncu, sunce je stopilo vosak koji je držao njegova krila i on je završio smrtonosnim padom.

Ikar nije bio zadovoljan zrakama sunca, on je htio sunce. Ni čovjek nije zadovoljan „zrakama“ Božje prisutnosti, „zrakama“ njegove dobrote, „zrakama“ njegove ljubavi. Čovjek hoće Boga – to je neuništiva težnja u čovjeku. No svi pokušaji i svaki napor s čovjekove strane jest nemoćan. Bog je onaj koji treba prvi učiniti korak čovjeku i on ga je učinio: postao je čovjek, dijete suznog oka kao i svako drugo dijete samo što se sjaj njegove suze razlikuje od svakog drugog sjaja. Svjetlost njegove suze bila je dovoljna da osvijetli noć, dovoljna da osvijetli naš život, da gu ugrije, da nam sačuva život za Život.

A od nas se očekuje da se izložimo djelovanju zraka njegove svjetlosti, da se otvorimo njegovom dolasku i da spremni iščekujemo njegov drugi dolazak kada će nas potpuno zahvatiti svojim svjetlom, objumiti svojom toplinom i vezati sa sobom nerazriješivom vezom ljubavi u Duhu Svetome.

B. Vuleta

Sjednica Organizacijskog odbora studenata

Susreti traju cijelu godinu

Sudionici Susreta hrvatskih studenata u tuđini dožive Susrete vrlo intenzivno i mnogi od njih požele da bi se oni češće događali. Ta želja je sigurno vrlo plemenita, ali, na žalost, za sada neostvariva s obzirom na (ne) mogućnosti o kojima ovise Susreti.

Da bi svaki Susret uspio, mora se obaviti puno posla. Za taj „sitni posao“ zadužen je Organizacijski odbor Susreta koji se brine za sve što Susret iziskuje. Već sama tehnička organizacijska priprema mora početi dosta rano i proteže se preko cijele godine. (Treba se pobrinuti za odgovarajuću kuću koja može primiti preko stotinu sudionika za četiri dana, koliko traje Susret; treba pronaći odgovarajuće referente za utanačene teme, treba informirati sudionike, studente te urediti „BILTEN“, informativni list naših sveučilištaraca u inozemstvu itd.).

Upravo taj „sitni rad“ je razlogom da se Organizacijski odbor sastane više puta u godini kako bi funkcionirao rad među našim sveučilištarcima i kako bi se uzdizao kvalitet Susreta.

Jedan od takvih susreta Organizacijskog odbora održao se ovog puta u Hrvatskom nad-

dušobrižničkom uredu u Frankfurtu 19. rujna o. g. Tu su sudionici Organizacijskog odbora razmotrili sve u vezi s 18. Susretom hrvatskih studenata u tuđini koji će se održati od 5.-8. lipnja 1987. (za blagdan Duho-va) u „Haus Altenberg“ u Altenbergu kod

Predstavnici studenata planiraju novi Susret. Bilo je i kritičkih osvrta na ovogodišnji koji se održao u Pappenheimu.

Kölna. Dakako, da se Organizacijski odbor kritički osvrnuo i na prošli Susret u Pappenheimu tražeći nedostatke kako bi sljedeći Susret bio još uspješliji. Na ovaj susret Organizacijskog odbora Susreta donio je voditelj Branko Šimović novi, nedavno u Zagrebu tiskani zbornik „SUSRETI 6“, koji se može nabaviti kod članova Organizacijskog odbora i u Naddušobrižničkom uredu. U njemu su tiskani radovi s nekoliko zadnjih Susreta.

B. Š.

Biskupska poslanica za iseljenički dan 1986.

Draga braćo i sestre!

I ove godine želimo jedan dan posvetiti svim sunarodnjacima koji žive i rade izvan domovine. Svake godine za taj Iseljenički dan upućujemo vam poruku kao biskupi Crkve u Hrvata, vaše Crkve u vašem narodu. Svaki put nastojimo zajedno razmišljati o onomu što nam je svima važno. Znamo, da je svakomu od vas važna domovina, da su vam drage uspomene iz rodnoga kraja, da vam je na srcu naša sveta katolička vjera. Netko o tomu često govori, netko rijetko spominje, ali svakomu su te duboke veze u srcu, i kad bi ih se odrekao, ne bi više sâm sebe poznavao.

Što godine više prolaze, to se u srcima onih što su napustili domovinu – bilo zauvijek, bilo s nadom u povratak – sve jače bude uspomene, sve je veća i sve češća čežnja za rodnim krajem. No, kako godine prolaze, sve je više onih koji su rođeni u našim iseljeničkim obiteljima, ili su iz domovine otišli u ranom djetinjstvu. Ima ih na stotine tisuća. Rođenjem u njima i po njima oni pripadaju hrvatskom narodu, a krštenjem i Crkvi Katoličkoj. To su sinovi i kćeri naših iseljenika, naših radnika na privremenom radu u inozemstvu, naša druga i treća generacija, naraštaj nama uvijek drag. Oni drukčije pamte i drukčije čeznu. Tuđina za njih više nije tako tuđa,

stara domovina više nije tako srcu prišla. Poput svojih očeva i majki ta djeca i ti mladi razapeti su između dvije domovine, dva naroda, dva jezika, između čuvanja domovinske baštine i prihvaćanja novih načina života. Ta je razapetost jamačno drukčije doživljena nego su je proživljavali njihovi roditelji. Jesu li ti naši mladi više ili manje nesigurni, više ili manje ugroženi od svojih roditelja prvoga iseljeničkog naraštaja? Je li im hrvatska katolička baština životno obogaćenje ili opterećenje kojeg bi se – više ili manje svjesno – možda željeli osloboditi? Činimo li im uslugu kad ih učimo da su Hrvati i nosioci hrvatske katoličke baštine, da moraju dobro poznavati hrvatski jezik, povijest, kulturu i običaje hrvatskoga naroda, da i svoju vjeru trebaju proživljavati u inozemnim hrvatskim katoličkim župama i misijama? Činimo li time uslugu i njima, i staroj i novoj domovini, i Crkvi u obje domovine?...

... Kardinal Kuharić ih je podsjetio (sudionike Dvadesetog festivala u Zagrebu) kako se u muzeju ispod Kipa Slobode u njujorškoj luci, koji je ove godine slavio svoju stotu obljetnicu, nalaze značajni predmeti raznih naroda koji su iz Evrope dolazili u Ameriku. U vitrini hrvatskog iseljenika nalazi se samo molitvenik i seoski ručnik iz domaćeg platna ukrašen narodnim vezom.

Ručnikom se briše znoj radnika i suze patnika. To je svjedočanstvo o teškom radu i teškom životu prvoga našega iseljeničkog naraštaja. Molitvenik svjedoči da je hrvatski iseljenik došao sa živom vjerom i živom sviješću katoličkoga zajedništva koje ga veže s bogatom crkvenom i kulturnom baštinom domovine, a također ga povezuje s mnogom braćom i sestrama drugih naroda u istoj vjeri. Ono što je kardinal tada rekao mladim američkim i kanadaskim Hrvatima u katedrali bijeloga Zagreba, i svi mi hrvatskih biskupi poručujemo vama: „Da ste vi danas vjernici i da ste članovi Katoličke Crkve, zahvalite svojim djedovima koji su tu dragocjenu baštinu ponijeli sa sobom iz domovine u tuđinu. Čuvajte vjeru i vjera će čuvati vas. A živjeti vjeru znači biti slobodan za dobrotu, za istinu, za pravu ljubav prema Bogu i prema ljudima; znači odbaciti svako zlo, svaki grijeh i svaku mržnju; znači nositi mir u srcu, biti čovjek mira za druge; znači biti čist u svojoj mladosti, pošten i vjeran u svom braku; znači biti novi čovjek Božjeg svijeta, čovjek Kraljevstva Božjega koje Isus uspostavlja u srcu čovjekovu i u povijesti čovječanstva.”

Današnjem svijetu, svakom narodu i svakoj kulturnoj sredini trebaju takvi ljudi, odgovorni, samosvjesni i ponosni, zaljubljeni u svoje korijene i otvoreni za suradnju sa svim ljudima. Sva nastojanja hrvatske inozemne pastve, kao i svih pojedinaca i skupina koje u istom duhu djeluju u mnogim zemljama, idu upravo za tim ciljem. Dao Bog, da nas se što više sinova i kćeri naše Crkve i našega naroda vrati u domovinu. Dao Bog, da i oni koji se ne mogu vratiti – posebno njihovi potomci rođeni u tuđini – što češće i što radosnije dolaze u stari kraj. A u svojoj novoj domovini neka budu vrijedni, ravnopravni i poštovani građani, uvijek prijatelji stare domovine i domovinske Crkve, nosioci i promicatelji njezina ugleda.

U ove božićne dane sve vas drage hrvatske sunarodnjake u stranom svijetu, kao i vašu rodbinu i prijatelje u domovini povjeravamo zaštiti Presvetog Trojstva i zagovoru Majke Božje.

Vaši biskupi

Naši biskupi ne zaboravljaju iseljenog dijela svoje Crkve. Na slici: biskup Komarica na proslavi 15. obljetnice misije Offenbach.

Franz Liszt (uz 175. obljetnicu rođenja i 100. obljetnicu smrti)

Vrlo je malo glazbenika čiji život daje biografima toliko materijala za istraživanje i čija glazba izaziva tako često protivnike na oštre napade kao što je to **Franz Liszt**. Kako za života, tako jednako i poslije smrti, Liszt je okarakteriziran u isto vrijeme kao erotoman i redovnik, aranžer i vjerni interpret L. van Beethovena, kao čovjek od svijeta i osvjedočeni katolik, kao revolucionar u povijesti glazbe i titan za glasovinom.

Rođen je u Mađarskoj 22. 10. 1811. Prvu pouku na klaviru dobio je od oca. Kad mu je bilo 10 godina, otac mu se s cijelom obitelji preselio u Beč. U tom gradu bogate glazbene kulture živio je tada čuveni pedagog **Czerny**. Kod njega uči klavir, a kontrapunkt i harmoniju kod **Salierija**. Već u ranim godinama Liszt pokazuje visoku virtuoznost na klaviru tako da je i sam Beethoven bio prisiljen doći na jedan njegov koncert i čuti i vidjeti jednoga od svojih budućih najvjernijih interpretatora. Liszt vrlo mlad odlazi u Pariz i u gradu na Seini ostaje 13 godina. Ubrzo postaje miljenik pariških salona, cijenjeni učitelj u visokim krugovima i očaravajući „kralj klavira”. Parižani su najradije slušali njegova vlastita djela. Bili su naprosto zadivljeni njegovom elegancijom, a napose smionim improvizacijama i virtuosnošću.

Godine 1831. gostovao je u Parizu slavni violinist **Niccolo Paganini**. Virtuoznost koju je Paganini pokazao na violini doslovno je opčarala Liszta. Tom prilikom mu je odmah sinula ideja da on takvu violinsku virtuoznost mora ostvariti na klaviru. Paganini je, doduše, posjedovao apsolutnu tehniku, ali Liszt je želio više. On je vrlo dobro znao da virtuoznost služi samo vanjskom dojmu i modi, a da joj ono najbitnije – dubina izražaja, nedostaje. On hoće upravo to, tj. da virtuoznost postane sredstvo, a ne cilj. Veza između bravurnog i velike simfonijske forme mora postojati. Inače će svaki pijanist postati i ostati obični salonski virtuozi.

U to mu vrijeme umire otac a s njime nestaje i materijalne pomoći te Liszt upada u tešku krizu. Povlači se u se, čak pomišlja na svećenički stalež. Nova

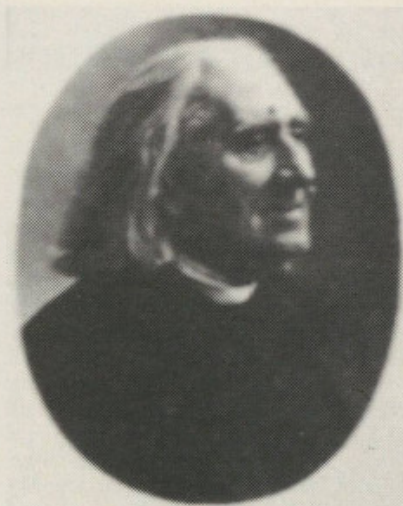
snaga i polet uslijedit će tek 1837., nakon čuvenog Lisztova natjecanja s dotada najpoznatijim pijanistom **Thalbergom**. Iz tog dvoboja izlazi Liszt kao pobijednik. Ženu s troje djece, među kojima je i **Cosima** (kasnije supruga dirigenta v. Bülowa, pa Wagnera), dovodi iz Švicarske u Pariz k majci, da bi započeo novi period u svom burnom životu.

1839. godine započinje svoja velika putovanja. Koncerte je davao po cijeloj Evropi. Godine 1846. održaje koncert i u Zagrebu. Nastupa isključivo kao solist za klavir i tako ispunja cijelu večer glazbom iz klavirske literature, što je u to vrijeme velika novost. Taj način muziciranja oduševio je njegova suvremenika **Berlioza** tako da mu je ovaj napisao kratko pismo poznatog sadržaja: „Ti možeš sasvim slobodno, poput Luja XIV, kazati: orkiestar – to sam ja! Zbor – to sam ja! Dirigent – to sam opet ja!”

To je razdoblje bilo razdoblje njegove najveće slave. Svuda je bio obasipan najvećim počastima. Imao je obožavatelja više nego itko dotada. Njegovi su se obožavatelji odijevali poput njega, pušili cigarete koje je on pušio, uzimali bombone kakve je on uzimao itd. Heinrich Heine, njemački pjesnik, naziva to doba „Lisztomanijom”.

Vrijeme od sedam godina, a toliko su mu trajala koncertna putovanja, umorilo je i gotovo zasitilo velikog majstora. Zamrzio je „stalno ponavljanje istih stvari” te napušta interpretatorsku karijeru. Osjećajući i kompozitorske sposobnosti shvatio je da velika djela može stvoriti samo u mirnom načinu života. Baš u to vrijeme dobiva poziv weimarskog vojvode da mu na dvoru preuzme i organizira glazbeni život.

U Weimar dolazi 1848. godine i u trinaest godina organizira i podiže muzički život na takvu razinu da Weimar postaje „Meka” nove njemačke škole. Odmah po dolasku u Weimar okuplja i vodi orkestar. Publici koja je navikla na isključivo talijansku operu nudi s velikim žarom Spohra, Schumann, Schuberta, Beethovena, Corneliusa, Berlioza, Wagnera. Tu počinje izvoditi i svoja vlastita djela u kojima se već nazire reformatorska ideja koju je već za svoga

Franz Liszt

boravka u Parizu naglašavao, ali koja će mu donijeti nove poteškoće i nove protivnike. Bit će nazivan „najprostijim krivotvorcem svetih forma”, koji „u korist efekta zanemaruje osjećaj” (Clara Schumann).

Godine 1861. napušta Weimar i odlazi u Rim. S tim odlaskom započinje posljednji period Lisztova života. Potpuno napušta dotadašnji način života, ulazi u samostan i 1865. godine prima niže crkvene redove. U samostanu se potpuno posvećuje duhovnoj glazbi. Plod toga rada su mnoge Mise, oratoriji, psalmi i druge skladbe. U samostanu ne ostaje dugo. Njegov ga nemirni duh iznova sili na putovanja, ali ovoga puta samo u Rim, Budimpeštu i Weimar. Posljednje će ga putovanje dovesti u Bayreuth. Pozvala ga je kći Cosima na izvođenje Wagnerovih djela. Tu je i umro 31. 7. 1886. godine.

Kao orkestralni majstor Liszt je izraziti predstavnik nove programske forme. On odlučno napušta višestavačnost te stvara tip jednostavnog programnog orkestralnog djela – simfonijsku pjesmu (poemu). Napoznatija njegova simfonijska pjesma jest **Preludij**, poetska meditacija u kojoj umjetnik suprotstavlja ljudski život zagrobnom životu, kojemu je prvi tek uvod (preludij). Među brojnim klavirskim kompozicijama ističe se na prvom mjestu vebna **Sonata** u h-molu. Od djela za solo-instrument i orkestar najznačajnija je kompozicija za klavir i orkestar – **Ples mrtvih**. Posebnu skupinu sačinjavaju već spomenuta crkvena djela u kojima često uzima motive iz gregorijanskog koral. No, nemoguće je nabrojiti sve što je napisao. *Priredio: Stipica Grgat*

Ivan Goran Kovačić

* 1913. u Lukovdolu (Gorski kotar), † 1943. kraj Foče

Gorana poznavati samo onako kako ga prikazuje današnja škola ili čuvena pjesnička manifestacija, njemu u čast, – „Goranovo proljeće“, koje se održava svake godine iza Uskrsa, bilo bi manjkavo i nedostatno. Njegov opus, njegovo djelo – a to je tipični Goran za nas danas – nije samo njegova tzv. poznata „socijalna lirika“ krcata iskonskim grčem, buntom seljaka i težaka goranskih koji „unajmljuju svoju radnu snagu“, revoltom kakav se krije u „Drvarskoj popevki“... nego su tu još „crtice“ iz pobožnog seljačkog života, koje nam otkrivaju i „drugu stranu medalje“. U tim crticama (vidi „Stari kipovi“), doima se on iskreno, pobožno pročišćeno, da ne kažem vjernički nježno. Tu on opisuje „staru crkvicu svetoga Franje, na brijegu“ i koristi priliku da u zaglupljena svijeta razbija zabludu, da je ono što je crkveno i samim tim tuđinsko! Laž-lozinka kojom uvijek „barataju“ antiklerikalci ili bolje rušitelji vjere, u svojim triumfalističkim „pohodima“ na Crkvu, posebice na hrvatsku Crkvu. Čujmo njegovu argumentaciju: „Potrcio sam do zidara, dobroga starca, i upitah ga, zašto je razbacao stare hrvatske umjetnine (potrcio priređivač). Pogledao me začuđeno i reče: 'Ta te su kipove radili Talijani!' Odgovorih: 'Nisu, to su slike hrvatskih majstora'". Nakon mjesec dana mladi Goran opet svraća u crkvicu. Čujmo ga: „... Oh, kako je to divan Božji dom! Oltari su puni starih kipova, a na glavnom oltaru stoji prastara slika sv. Franje. Kleknuo sam da zahvalim Bogu, što je dirnuo srce starčevu i tako ušćuvao te divne uspomene iz hrvatske prošlosti“ (potrcio prir.). Još jedan karakterističan trenutak iz Goranovih usta: „Zvona su zvonila... Pognuo sam glavu i pomolio se za sreću svoga naroda...!“

Takvih detalja, sitnica koje nam otkrivaju religioznost, inače tako razvikanog revolucionara, naročito od strane onih kojima je silno stalo da ga imadu u svojim redovima ima sijaset. Već iz prvih njegovih kreacija vidjelo se daje svijet dobio „velikana pera“, koji može odlično poslužiti „svojoj“ stvari.

Ja se ovdje želim zaustaviti samo na nekim njegovim radovima, ali njegovo je djelo daleko, daleko veće. I ne možemo sve analizirati, jer bi to iziskivalo barem 100 stranica prostora. Idući kronološkim redom njegova stvaranja, a počeo je karijeru pisca već kao đak i student, među prvima nam dopada ruku književna crtica „Pred crkvom“ iz 1931. g. Već sam naslov dotiče nekako religioznu sferu, a inače je duboko zavičajna. Da ne govorimo o prekrasnim opisima crkava, tornjeva, zvona... i ugođaja u crkvi. Rijetko je koji pisac dosegao toliku „plastičnost“ u dočaravanju vjerničkog ambijenta, proštenja i hođaša narodnih masa. Na toj liniji je i pjesma „Zvono“ iz 1934. g. Ima kod njega drugi niz pjesama, koje imaju religioznu poruku,

jer ili su nastale iz sfere doživljavanja nečeg vjerskoga, kao što je najčešće smrt (oca, dviju sestara, brata, napokon djeda), pa nužno govore o svrsi, cilju života, ili pak u pro-ročkoj pjesničkoj viziji naslućuju strahotu užasne smrti, recimo pjesma „Moj grob“, koja onda još dotjerana proročki nagovještajno kulminira u prikazu vlastite smrti, umiranja... koje će se dogoditi pod koljačkim nožem četnika, kako nam je to grozovito dočarano – ali umjetničkim načinom – u njegovoj „Jami“. Na početku takvog stvaralaštva jest pjesma, jedna istina od privijenaca – „Sestrin grob“. Tu po prvi puta susrećemo kod njega (a tada je bio skroz mlad, kojih 20 godina) nagovještaj, kasnije tako često ponavljaniog motiva: sjetnog predosjećaja skore smrti, umiranja. To ga kao fantom stalno progoni. Činjenica smrti zagorčuje mu život kao

Ivan Goran Kovačić

sablast, da bi sve kulminiralo u spomenutoj poemi. Vrhunska mu je „Jama“, ne samo po proročkoj inspiraciji, nego i po literarnoj dotjeranosti, tako da snagom izražaja i ljepotom obrade predmeta spada u red vrhunskih dometa poezije i književnog stvaralaštva, ne samo kod nas, nego i u svijetu.

Iz tog niza ne izdvaja se ni pjesma „Popevka drobnoj dečici z grada“, (1930.), gdje je opet izrazito intonirana činjenica smrti. Što nam tu upada u oči? Duboka lirski osjećajnost koliko god je osobno postavljena, nije lišena moralnog elementa, tj. moralne odgovornosti. Ništa čudno kad se zna da su neke od tih pjesama nastale neposredno nakon smrti djeda Ivana (1930.), koji mu je pored majke bio najdraža osoba u životu. On mu je najviše značio. Vjerojatno se mali Ivan, naš pjesnik, s njime i poistovjećivao?! Otac (†1923.)

mu je tada bio već 8 godina u grobu, a i dvije sestre također već 13 i 11 godina mrtve. Dubok ožiljak nepravde u njegovoj duši, koju je pripisivao sudbini, izazvale su ove smrti u obitelji, kako to već obično biva kad nam umiru najdraži, k tome još najmlađi. To povećava bol i tugu. Djedova smrt 1930. još je pojačala ove žalobne osjećaje i razmišljanja o prolaznosti života, neminovnosti umiranja, tako da je to opečatilo njegov misaoni svijet, naročito u pjesmama: „Na grob sestrice moje“ (1930.), „Mak i ciklama“ (1931.) i „Moji spominki“ (1931.), da ni ne spominjemo kasniju „Moj grob“ (1937.).

U „Vjetar u šumi“ on vidi ljude koji „dršću, kaju se bijedno i plaho molitve mole“, a „jesen u me ulazi kao smrt“ („Jesen u mojoj sobi“).

Crni pečat pjesmama s gradskom tematikom daje npr. „Nedjelja u šumi pokraj grada“. I tu ostaje vjeran sebi: pomalo socijalan, donekle revolucionaran. Ali u dočaravanju prirode on je daleko najsnažniji. Tu mu nema premca, nema mu ravna. Ona je ogledalo vlastite i uopće ljudske duše.

Svoje je pjesme, a ima ih začudjujuće velik broj, objedinio u zbirku „Ognji i rože“. Inače jedina pjesnička zbirka izašla za života, još 1932., jest u knjižici „Lirika“. Ona sadrži tek 19 pjesama devetnaestogodišnjeg Gorana, a preostale su od drugih mladih pjesnika-prijatelja. Razdoblje poslije toga obilježava traženje novog izraza i motiva. Dalje objavljuje svoje pjesme u časopisima, listovima i zbornicima. Dovoljno uočiti koji su to, da se vidi gdje mu je srce: Vihor, Evolucija, Hrvatska revija, Hrvatsko kolo, Omladina u Zagrebu, i Hrvatski list u Osijeku. Indikativno da ga bolje znamo smjestiti u njegovim opredijeljenjima.

Pjesma „Zvono“, iz 1934., objavljena istom 1949., privukla je pažnju analitičara, koji su u njezinoj ocjeni dolazili do čak suprotnih zaključaka. Ona je primjer **artističke** gradnje stihova na asocijativnoj osnovi. Stvorivši raspjevani svijet oblika i zvukova – zvona, krošnje, cvijeca, nošnje (suknje?), neba i sunca... dopire sve do svemira, da bi se od jednom survao u litararski tornjić.

U većini svojih pjesama, u novelama kasnije, Kovačić je sav okrenut socijalnim problemima sela i grada, svog lukovdolskog kraja. On umjetnički oblikuje i usput daje **osudu bijede** goranskog i hrvatskog seljaštva i iz njega regrutiranog radništva. Takvoga ga možemo pratiti u **Noćnom smetlaru** gdje je zahvatio u dno ljudskog društva, pa u **Seoskim prebježima**. Ovamo se svrstava još: **Skršeni polet žalosne kućerine**, **Dimnjaci tvornički divovi crveni**, **Fijakerski konj br. 4...** Tipično za jednog dvadesetogodišnjaka: stručnjak za uočavanje neuralgičnih točaka i pojava u društvu. Ali kakva rješenja nuđa ugroženim težacima, seljacima i radnicima? Odgovor točno na ovo pitanje potražio sam u monografiji „Gorski kotar“, Delnice, 1981., na stranici 857.: „Nikakva. U vrijeme žesto-

ke apsolutističke diktature i nacionalnog ugnjetavanja hrvatskog naroda u kraljevini Jugoslaviji nije smio ni umio reći mnogo. Tješio ih je nadom i čekanjem vjerujući u njihovu snagu (u Seoskim prebjezima, upravo kao i u pjesmi Mlad seljak boluje u gradu), pozivajući ih apstraktno, pjesnički, u redove Hrvatske seljačke stranke u Gorskom kotaru". Slijedi faza njegova stvaranja, koja za čitalačku javnost znači UMJETNIČKO OTKRIĆE GORSKOG KOTARA naprosto. Čime je on to polučio? Nizom feljtona, reportaža – ne zaboravimo da je bio i novinar –, a ponajviše vrhunski dotjeranih **novela**, koje onda 1936. sabire i izdaje pod zajedničkim naslovom „**Dani gnjeva**“. Već sam naslov ako je i simbolički, puno toga znači. Neke su prethodno doživjele objavljivanje u Hrvatskoj reviji i godišnjaku Hrvatsko kolo, u Zagrebu. Knjiga „**Dani gnjeva**“ sadrži: Mrak na svijetlim stazama, Sedam zvonara majke Marije, Smrt u čizmama, Veliki osvjetnik, Novela s ratnih dopisnica, Vlak harmonika i Probuđeni djedovi.

U njima obrađuje sudbine ljudi sa sela, među kojima istaknuto mjesto pripada zvonaru, ali čiji je kraj na užetu zvonika. Novela **U vlaku** najoštrija je i najotvorenija osuda građanskog društva i morala. Osobito školstva, birokratski i parolaški lažno krajnje zatrovanog, dvoličnjačkog, papučarskog i nečovječnog – koje (onakvo kakvo jeste) proizvodi ljude intelektualno priglupе, ograničene i beskarakterne slugе vlasti. Nakon Dana gnjeva u Hrvatskom dnevniku i Hrvatskoj reviji izašle su mu daljnje novele: **Vječni grob** (1936.), **Mladi proroci** (1935.), **Brod na potoku** (početak romana 1938.) i **Sveti psovač** (1940.). Jedan pogled samo u Svetog psovača. Groteskno-humoristička pripovijest o „nekoj“ goranskoj župnoj crkvi sv. Roka i njezinim podupirateljima. Od plemića u prošlosti do trgovca prevaranta Židova (ne može bez njih ni kod Gorana?), pa napokon do seljaka Jandre Pogana, koji je imao sve vrline uglađenosti, poštenja i **pobožnosti**. No, nije mogao bez **silne psovke**, tipični naš čovjek! Voljom naroda Jandra Pogan prihvatio se kumstva, ali tek nakon što su mu obećali oprostjenje grijeha preko pape, dakle jedan specijalni **OPROST**, i to kad sazida kapelu. Na dan posvete kapele Jandra Pogan **umire**, zacijelo od klijenuti srca, od silne sreće u apoteozu na crkvenom podu, kao neki čudesni seljački „**narodni**“ svetac, ostavivši najveći dio svog imetka za potrebe naroda.

Roman „**Božji bubanj**“ objavljen mu je posthumno 1945., pa opet u njegovim Izabranim djelima 1951. u Zagrebu. Povijest je to (i kazivanje) izmišljenog goranskog sela Turnja (ni Lukovdola, ni Severina, ni Vrbovskoga – i svih pomalo), njegove crkve sv. Ilije. Stvarno se kapela sv. Ilije nalazi u **Damlju** niže Severina, a crkva sv. Ilije – ali pravoslavna – u Vrbovskom. Radnja romana: Turanj i turanjska crkva pročuli se i podizali kao prošteništa zahvaljujući „čudotvor-

„Jama“ Mije Kovačića (ulje na staklu)

nom“ bubnju, čiji su posjednici bili iz obitelji Maršal. Ta providna primitivna mistifikacija staroga vojničkog bubnja iz vremena francuske okupacije naših krajeva i obitelji bubnjara Maršala, koja se bogatila milodarima za „čudotvornost“ bubnja – rastače se i raspada pod utjecajem novog vremena – projektiranja i gradnje željezničke pruge (Črnomelj – Vrbovsko, građene nekoliko godina sve do 1941.). I kao što ta pruga nije dovršena, tako ni Goran nije dovršio svoj roman. Ulagao je u nj sav svoj stvaralački žar, silno je želio i nadao se njime mnogo postići – širokom lepezom osoba i događaja od starih do najnovijih vremena, najrazličitijih domaćih i stranih ljudi (koji su sudjelovali u gradnji pruge), njihovih postupaka i sudbina.

Bez većeg su značenja njegove kraće proze iz 1936. i 1937. godine iz **gradske sredine**: Kraljevstvo zlatnih brežuljaka, Čelična krila, Spasonosni smiješak, Vaga savjesti, Farizej i dr.

Nosiva snaga novela i pripovijesti o goranskom selu jest u prirodi i narodu kao seoskoj zajednici u goranskom ratarsko-stočarskom krajoliku. To je čvrsta potka i najfinije tkanje njegova pripovijedanja. Uvjerimo se u to u opisu kasnoga goranskog ljeta u Lukovdolskoj dragi, u noveli **Sedam zvonara majke Marije**. Koje li plastičnosti prikaza?

Ono što posebno odlikuje Gorana jest **stil nepremašene izvornosti**. On pronalazi stare, više ne-rabljene riječi, bilježi ih na podsjetnik tako da su zidovi njegove radne sobe prepuni papirića i listića. Ali i sam vješto **stvara nove** riječi u pomanjkanju raspoloživog rječ-

ničkog blaga. Tako postaje tvorac mnogih kovanica.

U hrvatskoj književnosti ostavio je trajan spomen i kao **književni kritičar i esejist**. Pisao bi najradije po zagrebačkim časopisima o omiljelim i vrijednim hrvatskim piscima. A prijateljivao je s Vl. Nazorom, Dragutinom Tadijanovićem (o njegovoj poeziji napisao je više prikaza i recenzija!), obožavao je M. Krležu i držao ga za svoga uzora, poznavao je Dobrišu Cesrića, koji je kasnije dao svoje viđenje Kovačića.

Za nas **iseljene** jedna zanimljivost. Prikazujući prevedeni roman I. Iljfa i E. Petrova „**Prizemna Amerika**“ (1939.), iznio je uz ostalo svoja zapažanja o Goranima **iseljenicima** u Ameriku, kako se za dvadesetak godina preobrazu u Novom svijetu / a da li je danas drugačije?! / i fizički – izgledom i držanjem – i duševno, po karakteru i postupcima. Pobjavimo mu samo naslove eseja: Pjesnik ti jela i siromaha (1940., povodom 15-godišnjice smrti Antuna Branka Šimića kojega je volio i divio mu se); Sive knjige o sunčanoj zemlji (1942.) o pripovijetkama Vjekoslava Kaleba; Put Novaka Simića (1940.); Klavirska lirika (1940.) Nikole Polića-Sušačanina; Pjesme međimurskoj zemlji Nikole Pavića (1941.); članak u „Novostima“ – Najslobodoumnije Krležino djelo (1941.) o romanu „Na rubu pameti“; prijevod pjesama slovenskog lirskog pjesnika Alojza Gradnika.

Kao publicist i novinar u „Hrvatskom dnevniku“ i „Novostima“, on je originalan i do krajnosti ažuran. Prati gibanja u svijetu i kod nas, a koža mu se sve više ježi predosjećajući nadiranje ratne aveti. Reportaža o **Ciganima**

(iz 1939.) – Posljednji slobodnjaci, groteska je tadašnjim tokovima koji su išli za uništenjem nepoćudnih naroda i rasa.

PJESNIK, MAJSTOR PREVODILAC. Prevodi francuske klasike: Baudelaire, Gautier, Hugo... koji postaju podloga i inspiracija za njegovo pjesništvo. Inače je još prevodio s engleskog, ruskog i već spomenutog slovenskog. Roman „Jazbina“ Emila Zole (1940.) prevodi zajedno s Vjekoslavom Pavešićem. No, s ruskog je preveo samo tri pjesme Sergeja Jesenjina, dok je s engleskog preveo čak 81 pjesmu – 45 pjesnika, a s francuskog 9 pjesama – 4 pjesnika. Sa slovenskoga osim spomenutog A. Gradnika još po jednu Pavla Golije i Edvarda Kocbeka. U zbirci Ognji i rože, gdje je Goran ostao nadmašiv za sva vremena, koja sadrži čak 9 ciklusa, posebnu pažnju zavrjeđuje **Drvarska popevka** iz 1936. u Lukoydolu i **Slobodni sin**. U njoj je uobličena čisto goranska tema i goranska poruka: istina o preteškom radu, otporu i buni. Koga? Šumskih radnika i drvosječa. S tim u vezi treba se pitati, mora li bunt i revolt koji je potka pjesnikova stvaralaštva automatski biti i protuboški? Nema li i Sv. pismo u svojim prorocima također svoje revolucionare?

Odbaciti Gorana zato što izražava negodovanje, bunt, revolt... što mu je u dnu socijalna dimenzija, značilo bi učiniti mu nepravdu. On izražava stanja koja su njemu svojstvena, i zar ćemo nekoga osuđivati, ako pred nas izlazi sa svojom mukom i istinom. Podario nam je i dvije pjesme posvećene Stjepanu Radiću – one su stihovane obljetničke osmrtnice – **Tuga nad domovinom** (1937.) i **Oči Stjepana Radića** (1939.).

Zaostala Goranova pjesnička ostavština, uglavnom iz ratnoga doba, sabrana je i objavljena poslije njegove tragične smrti, u srpnju 1943. negdje kod Foče, gdje je pao kao mučenik od četničke ruke – kako nagađaju poznavatelji situacije. Pjesma **Garište** objavljena je zadnja (1948.). Pred kraj života mnogo je toga u pjesnikovu životu zaoneto, nerazjašnjeno. I njegov odlazak u šumu, gdje je skupa s Nazorom, jednog dana krajem 1942. nestao preko Save i Kupe. Putem je još stvarao, puno pisao. Pa i samo remek-djelo „JAMA“: i povijesnica, i legenda, i alegorija, to besmrtno i krunsko djelo Kovačića, gdje bol, patnja, stradanje pojedinca i podjarmljenih naroda, koje silnici izmoždjuju u tlačenju, nastalo je u zbjevu. Obrađena je vječna tema, alegorija o čovjeku ku božanski veliku i čovjeku đavolski okrutnu, ali i unakaženu. Da je „JAMA“ kojim slučajem pisana u kojim drugim uvjetima, a ne usred vulkanskog ratnog viora, u svijetu bez Boga, ona bi zacijelo dobila predznake istinskog vjerskog i kršćanskog mučeništva. Jer, grozota koja je tu donesena može dolaziti samo od Začetnika zla, od Zloduha – Sotone, koji u najgorim zločinima nad čovjekom-pravednikom, iskaljuje zapravo svoju mržnju na Boga, Isusa Krista. Žrtva tako s Kalvarije, žrtva Spasiteljeva, po ratnim divljanjima, klanjima braće ljudi... zvijers-

DÜSSELDORF Kako se zove jezik hrvatskog naroda?

U našoj misiji održao je vrlo značajno predavanje o hrvatskom jeziku prof. Mile Mamić iz Zagreba, a sada lektor slavistike na sveučilištu u Leipzigu (DDR). Isto predavanje predavač je održao i u misijama Köln i Neuss. Za predavanje je interes bio vrlo velik, što potvrđuje vrlo veliki broj prisutnih u sve tri misije, posebno u Düsseldorfu.

Tema predavanja je bila „Postanak i razvoj hrvatskog književnog jezika“. Predavač je došao iz Leipziga na poziv župnika iz Düsseldorfa.

davanju. Predavač je slušateljstvo tako vješto držao u napetosti, da se nitko kroz jedan sat nije niti „nakašljao“.

Profesor je pošao od zablude (koju smo mi stariji naučili i nikako se osloboditi), da je hrvatski književni jezik tobože nastao tek u hrvatskom narodnom preporodu, što nije istina. To je očita i dokazana zabluda, jer smo mi Hrvati imali mnogo prije svoj hrvatski književni jezik, a to potvrđuju kajkavska i štokavska književnost koje su postojale i prije preporoda.

Oko dvije stotine ljudi tako je pozorno pratilo predavanje prof. Mamića o hrvatskom književnom jeziku, da se nitko nije ni „nakašljao“

U Kölnu je predavanje bilo u petak navečer, 7. 11. 86., u Neussu u subotu 11. 86., a u Düsseldorfu u nedjelju, 9. 11. 86., iza popodnevnice Mise u velikoj dvorani pokraj crkve. Preko dvjesto slušatelja bilo je te večeri na pre-

Predavač je osim hrvatskog preporoda, dotakao i teme: Književni jezik kod Srba, Bečki dogovor, Hrvatski „vukovci“, AVNOJ i naši jezici, Novosadski dogovor i Sadašnja situacija hrvatskog književnog jezika. O svemu ponešto u slijedećem prikazu iz koncepta profesorova predavanja.

Budući da je štokavski već bio književni jezik većine Hrvata, to mu je davalo stanovitu prednost. **Ljudevit Gaj**, iako kajkavac, odlučio se za hrvatski književni jezik na štokavskoj osnovi. A da bi to što bezbolnije proveo, reformira latinicu i stvara novi pravopis, i tako su u novom grafijskom pravopisnom ruhu i štokavci i čakavci i kajkavci doživjeli to kao novi jezik. Ali to je bio zapravo jezik s bogatom literarnom tradicijom, koji je nastavio svoj normalni razvoj sve do potkraj 19. stoljeća. Druga polovica 19. stoljeća (zaslugom Bogoslava Šuleka, Adolfa Vebera Tkalčevića i dr.) silno je obogatila njegovu nadogradnju i osposobila ga za ispunjavanje svih funkcija koje se od književnog jezika traže.

Predavač je spomenuo i **Vuka Stefanovića Karadžića**, kako on potpuno neovisno o standardizacijskom procesu u Hrvata, stvara srpski jezik. On prekida kontinuitet dosadašnjeg srpskog književnog jezika i uzima za književni jezik srpske narodne pjesme, pripovijetke, poslovice, tj. jezik žive srpske usmene tradicije. To je revolucionarni put postanka književnog jezika, netipičan za evropske jezike. Predavač je govorio i o **Bečkom književnom dogovoru**. 1850. godine došlo je do slu-

kim bacanjem u jame, koje onda bivaju zasute bombama da se zatru trag zločinima i zločincima... žrtva, dakle, svijeta i pojedinih naroda, do pojedinaca, nastavlja se kroz povijest, dok god bude obespravljenih, onih bez svojih ljudskih prava... onih koji se „kao stoka vode na klanje“. Poemu možemo uzeti kao veliki dokumenat za tragediju našega hrvatskoga naroda. Ona je epopeja našeg narodnog stradanja. Po općenitom mišljenju svih kritičara pjesnik poeme-velepjesme „Jama“, koji na svom osobnom primjeru zapravo opisuje one stotine tisuća palih u ratu i poslije, pravi je prorok, jer on to vizionarski piše prije nego li se to stvarno onda dogodilo. Sve se potvrdilo u životu, sve je postalo gorka istina! Kako li je on to samo pjesnički točno naslutio? Tko da odgovori na to pitanje? Bog sam koji je tvorac svake inspiracije! Okrutna četnička ruka nije ga štedjela. Da li baš na tako grozan, ogavan način, kako je sam dao naslutiti u „Jami“? Bog zna. Ali ostalo je tragično svjedočanstvo i molitva za MIR. MIR DA ZAVLADA na svijetu u Godini mira! To neka bude poruka za nas danas. Prevladati sve mržnje i zloče, jer one vode u ništavilo. Šansa svijeta i naroda jest u pravdi i miru!

(U obliku eseja obradio): **DINKO GRAJSKI**

čajnog književnog dogovora u Beču, a potpisalo ga je nekoliko srpskih, slovenskih i hrvatskih književnika. Taj dogovor je bio više deklarativan, neslužben, neobvezatan, efemeran i slučajan. Danas mu takav karakter općenito priznaje naša i međunarodna slavišćka javnost (Ivić, Vince, Katačić).

Potkraj 19. st. dolazi do velikog zaokreta u razvoju hrvatskog književnog jezika. Hrvatski „vukovci“ (pristaše Vuka – Ivan Broz, Franjo Iveković, Tomo Martić), potpomognuti od vlade Khuena Herdervarija, prerađili su, kodificirali i normirali Karadžićev tip književnog jezika i to ponudili i propisali hrvatskoj kulturnoj javnosti. Tada se javlja obmana kao da su, tobože, Hrvati i Srbi već u doba preporoda stvorili zajednički književni jezik, koji nema veze s pretporodnim jezikom. Tada se uzdiže Bečki književni dogovor kao događaj prvorazrednog značenja.

Hrvatski „vukovci“ nisu uzimali u obzir hrvatsku pisanu tradiciju i spriječavali su svaku razliku. Za njih postoji Vuk Karadžić i nitko više. Tim su bila zatvorena vrata za ulazak u 20. stoljeće hrvatskog rječničkog blaga, kao i drugih hrvatskih jezičnih posebnosti.

To je naišlo na veliki otpor hrvatske kulturne javnosti.

Poslije Prvog svjetskog rata jezični su integralisti, tada još u povoljnijim uvjetima, nastavili svoju ujediniteljsku djelatnost.

Tim pothvatima došlo se do stanovitog približavanja, ali ne i do identifikacije, istovjetnosti.

Usprkos svim tim naporima, često puta i nasilnim, ostale su još uvijek goleme razlike između hrvatskog i srpskog književnog jezika,

posebno u njihovoj nadogradnji, ali ne samo u njoj.

Sve je to, malo prije II. svjetskog rata, zaoкупljalo pažnju mnogih hrvatskih i srpskih filologa (Bošković, Benešić, Guberina, Krstić i dr.). Te razlike postoje u samoj osnovici, ali one su mnogo veće u jezičnoj nadogradnji.

Ne može se napisati neki obični tekst koji bi Hrvati doživjeli kao hrvatski i Srbi istodobno kao srpski. I zato se s pravom može govoriti o dva književna jezika, usprkos velikom fondu jednakosti, što proizlazi iz njihove više manje jednake osnove (jednojačani blizanci).

Svega je toga bio svjestan i AVNOJ kad je odlučio da se njegove odluke i proglasi imaju objavljivati na srpskom, hrvatskom, slovenskom i makedonskom jeziku. Taj je princip, uz stanovita odstupanja, uglavnom poštivan.

Godine 1954., u posebnim, teškim okolnostima, dolazi do potpisivanja **Novosadskog dogovora**. To je zapravo jezična manifestacija jedne političke struje širih razmjera, koja je, kao unitarizam, negativno ocijenjena i službeno osuđena na najvišoj političkoj razini. Njegovi su zaključci bili vrlo neprecizni, nejasni, dopuštali su oprečna tumačenja. Već su se i sami potpisnici sporili odmah nakon potpisivanja.

Išlo se zapravo za maksimalnom unifikacijom (jedinstvom), protiv jezičnog osjećaja, jezičnih navika i jezične prakse naših kulturnih sredina.

Na takvim osnovama rađen je rječnik dviju Matica, što je u Hrvatskoj naišlo na žestoko

protivljenje kulturne javnosti. Matica je hrvatska prekinula taj rad na rječniku. Matica ga je srpska nastavila i dovršila. Iza toga su mnoge hrvatske kulturne ustanove proglasile Novosadski dogovor ništetnim.

U **Ustavu SR Hrvatske** iz 1972. godine u toj je Republici službeni jezik **hrvatski književni jezik**.

Tako je i danas. A hoće li biti i sutra?

Ima pojedinačnih prigovora i organizirane kampanje iz Hrvatske, i iz drugih Republika, protiv naziva **hrvatski književni jezik** i protiv njegova samostalnog razvoja.

Upravo ove godine su izišla dva dijela Hrvatske gramatike i to: **sintaksa hrvatskog književnog jezika** i **tvorba riječi hrvatskog književnog jezika**. To je izdala **Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti** u Zagrebu. Iza te spomenute gramatike stoji ta vrlo ugledna ustanova, a to je dosta važno i za očuvanje imena te gramatike.

Bilo je pokušaja, i u novije vrijeme, da se stvori neki treći dogovor o jedinstvu jezika, jer, bečki i novosadski dogovori su propali.

Od toga, čini se, ništa. Jezik ima svoje posebne zakonitosti. Kulturna javnost svih naših nacionalnih sredina ima svoje običaje. Jezičci imaju svoje posebnosti. Svaki narod ima pravo svoj jezik zvati nacionalnim imenom i o tome odlučivati. Kad se to sve uzme u obzir, onda su svi ti pokušaji da se stvori jezično jedinstvo, osuđeni su na neuspjeh.

Ima pojedinačnih političara koji bi htjeli postići karijeru jezičnim jedinstvom Ali, na dugi rok oni neće uspjeti. Možda će uspjeti u karijeri, ali u onome oko jezika sigurno neće. nc

OFFENBACH

Proslavljena 15. obljetnica misije

Potifikalnom sv. Misom koju je u prepunoj offenbaškoj crkvi Sv. Josipa predvodio pomoćni banjalučki biskup dr. Franjo Komarića i svečanom akademijom u mjesnoj Büsing-palači proslavila je misija Offenbach 9. 11. 86. godine petnaestu obljetnicu svoga

postojanja. Oko 400 vjernika uživalo je u umjetničkom repertoaru stotinjak, uglavnom mladih, umjetnika: recitatora, zborova, frulaša, folkloraša, „mornara“, „Ujaka“, „Alfe i Omega“, Ferdinanda Zovke (prvaka opere Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku) i dr.

Na početku višesatnog kulturnog programa promovirana je nova kasetna misijskog VIS-a „Alfa i Omega“. Misijski zborovi, pod rav-

nanj s. Mercedes Domić, otpjevali su lijepo nekoliko pjesama. Potom je slijedio recital – „Hvalospjev naroda hrvatskoga“ od Alekse Kokića. Bilo je i jazz-plesa. Folklora nije nedostajalo. Misijskoj folklornoj skupini pridružio se susjedni frankfurtski „Croatia-ensemble“ s narodnim plesovima. Zbor odraslih otpjevao je vrlo dopadljivo „Zvona Gospe Solinske“ od Š. Marovića i Zajčeva „U boj, u boj“. Poznati i priznati bariton F. Zovko nastupio je s „Pietà, Signore“, pjesmom koju je prije toga pjevao pred našim svijetom u prepunoj frankfurtskoj katedrali. A onda su se na pozornici pojavili već vrlo dobro uvježbani i uhodani „Ujaci“. Počeli su s duhovnim šansonama, pjevali su istančano, tiho, poručljivo, razmišljajući, što već pomalo umorna publika ni nije mogla najbolje pratiti i prihvaćati. Kad su im se pridružili pjevači i svirači iz „Alfe i Omega“, atmosfera je živnula, pozornost porasla. Jedne i druge zamolio je naddušobrižnik p. Dukić da nastupe na dogodišnjem Susretu hrvatske kat. mladeži u Offenbachu. To su mu, uz urnebesno odobravanje publike, i obećali.

Bila je to vrlo kvalitetna i lijepa priredba, samo da je malo kraće trajala. Kroz program je vodio dr. Josip Lucić. Iv.

Raspjevana i razigrana offenbaška mladež bila je na proslavi osnutka svoje misije kvalitetna i brojna

Savezni seminar za pastoralne suradnike

Obitelj je škola potpunije čovječnosti

Hrvatski nadušobrižnički ured u Njemačkoj organizirao je od 10. – 13. studenog 86. u Wilhelm-Kämpf-Hausu, Wiesbaden-Naurod, ovogodišnji seminar pastoralnih suradnika i suradnica. Nadušobrižnik p. Bernardo Dukić pozvao je dva stručnjaka: za katehizaciju dr. Milana Šimunovića, profesora na teologiji u Rijeci, a za uvježbavanje folkloru s video-kazetama stručnjaka iz Hrvatskog narodnog kazališta. Glavna tema: „Suvremeni pastoralni rad s mladima u sekulariziranom društvu“ privukla je neočekivano veliki broj sudionika. Oko 60 pastoralnih suradnika (među njima veliki broj časnih sestara) a k tomu i dvadesetak mladih koji su svake večeri dolazili iz okolnih misija radi uvježbavanja folkloru; sva četiri dana intenzivno su radili te je za očekivati da će ovaj susret biti obogaćenje za daljnji rad.

Predavač dr. Milan Šimunović govorio je iskreno kritički te iznoseći i svoja osobna iskustva obradio nekoliko aktualnih tema: „Odgoj u vjeri i cjelovitost ljudske osobe“, „Uključivanje mladih u cjelokupni život kršćanske zajednice“ i „Obitelj kao ambijent i faktor odgoja“. Naglasio je da je vjera dana Božja milost, utjelovljena u konkretnoj osobi te da je cilj katehiziranja pomoći mladom čovjeku integrirati vjeru u život, vječno i vremenito, Božje i ljudsko. Povjerenje mladih stiče se otvorenosti i spremnošću iznijeti im svoja osobna iskustva o vjeri. Katehetu koji govori kao „automat koji sve zna“, mladi ne podnose, i to su ponekad razlozi da bježe od Crkve, Boga, kad im je najpotrebniji. „Ja ne idem više u crkvu, ja sam za bolji svijet“ – kažu mnogi. Crkvi u suvremenom svijetu potrebna je nova teološka refleksija, produbljivanje ljudskog, potvrda svega lijepog, a što je u Božjem planu: rad, ljubav, mir, iskorištavanje ta lenata itd. Kateheza je zapravo pomaganje čovjeku živjeti u današnjem svijetu, snaći se u različitim proturiječnim situacijama.

Dr. Milan Šimunović

Obiteljski život je jedan način življenja kršćanske zajednice. Vjeronauk je zapravo cjelokupni život koji počinje u obitelji – znati reći hvala, znati darivati i praštati, sjesti za zajednički stol. U katehizaciju treba bezuvjetno uključiti roditelje. Djeca misle i žive onako kako se živi i misli u njihovoj kući. Gostoljubivost – kuća otvorena svima – drugačija je od kuće na kojoj piše „pazi, ljut pas“. Obiteljska atmosfera treba pogodovati razvoju čovjeka u svim njegovim vrednotama. Obitelj je škola potpunije čovječnosti.

Osnova za rad po grupama bila je knjiga „Higijena duše“ I. Leppa. Diskutiralo se o ljubavi, čistoci, seksualnosti, osjećaju krivnje i grijehu. Što znači zapravo ljubiti? Ljubiti znači iskreno i potpuno se darivati i željeti sreću voljene osobe, pa i uz cijenu osobnog trpljenja i još mnogo više od toga... Predavač je sudionicima ovog seminara postavio nekoliko pitanja. Npr.: da li je Evanđelje vanjska nužnost kojoj se treba prilagoditi? Uloga ili proces? Koje su temeljne čovjekove težnje? Gdje posebno doživljavamo Isusa kao integriranu osobu?

Svaki za se, i zajednički, pastoralni suradnici uspjeli su odgovoriti – držeći se Svetog pisma, na postavljena pitanja, na zadovoljstvo predavača koji je uvidio da nije baš daleko od govora, te da su sudionici shvatili njegova predavanja.

Evanđelje nije vanjska nužnost, a niti uloga koju kršćanin mora vršiti, već proces čovjekovog izgrađivanja, rast s razvojem čovjekove osobnosti. Ta radost življenja ukorijenjena je u čovjeku od samog početka.

Dok je dr. Milan Šimunović duhovno obogaćio sudionike ovog susreta, drugi stručnjak, izvrsni umjetnik iz Zagreba, otkrio im je ljepotu tijela, gibanje uz glazbu. Folklor je dio pastoralu, a čuvanje hrvatske kulturne baštine zadatak sviju nas. Mladi se upravo preko folkloru uključuju sve više u naše zajednice. I, ako je netko promatrao one koji su pokušali uz pomoć video-kazeta i umjetnika, naučiti igrati neka vrlo teška narodna kola, mogao se samo diviti njihovoj upornosti i volji, a učitelju čestitati na uspjehu. Sretan učitelj a i njegovi „učenici“!

Na rastanku, napuštajući ovaj susret, dugo razmišljam o riječima koje nam uputi predavač. Ne, nije to samo teorija, to se mora živjeti. Dublje proživljavati svoju vjeru i rasti kao kršćani. S više originalnosti pokušati, s više srca i po uzoru na Krista, u život svoje kršćanske zajednice unijeti tri vrednote – zajedništvo, služenje i svjedočenje. Ispravno shvatiti lomljenje Kruha u Euharistiji, kao lomljenje i darivanje naših života drugima. Tek tada ćemo biti radosni i sretni i u punom smislu kršćani. A kršćanin mora biti radosan.

Stanka Vidačković

MANNHEIM

Slavlje sv. krizme

U nedjelju 9. studenog i ove godine bilo je slavlje krizme u Mannheimu. To je osmi puta tokom postojanja Hrv. katoličke misije u Mannheimu slavlje sv. krizme, a peti posjet preuzv. g. dr. Marka Jozinovića, nadbiskupa Vrhbosne radi podjele sv. krizme.

Za svetu krizmu krizmenici su se pripremali tijekom ljeta i jeseni ove godine posebnim vjeronaukom, i to svake subote pred večer. Osim samih krizmenika često su bili prisutni i roditelji, kako radi samog interesa za pouku, a tako i radi udaljenosti pojedinih krizmenika u raznim dijelovima grada Mannheimu i okoline.

Sv. Misa – pontifikal – počela je u 12 sati u „našoj“ crkvi Svetoga Duha u Mannheimu. Na početku svete Mise Nadbiskupa je pozdravilo troje krizmenika i to: Monika Okadar pozdravnim govorom, a potom dva brata krizmenika Ante i Tomislav Babić prigodnom recitacijom, poslije čega je slijedio buran aplauz cijele crkve kako Nadbiskupu, tako i krizmenicima, koji su darivali Nadbiskupa cvijećem. Svim troma Nadbiskup je darovao medaljice, koje je donio iz Rima s posvetom Sv. Oca.

Pod svetom Misom Nadbiskup je održao veoma zapaženu i prigodnu propovijed u kojoj je istaknuo svjedočenje svete vjere u našem vremenu, utemeljenu na Svetom Pismu, Staroga i Novoga Zavjeta, primjeru mučenika i snazi Duha Svetoga. Posebno je naglasio darove Duha Svetoga koji nam daju snagu živjeti po svojoj vjeri i biti i ostati njegov hram. Poslije propovijedi g. Nadbiskupa župnik je predstavio krizmenike i biranim ga riječima zamolio za podjelu svetog sakramenta krizmenicima kojih je bilo 61. Najmlađi je mao 12 godina, a najstariji 43 godine. Svaki krizmenik dobio je spomen sliku sv. krizme.

Prigodom svete krizme i sv. Mise crkva je bila dupkom puna, a sakristan je na koncu sv. Mise rekao da je najbrojio preko 1000 prisutnih. Pod svetom Misom pjevao je misijski zbor naše pučke pjesme, tako da je crkva bila taj dan doista raspjevana Crkva, a na orguljama je sve pratila naša orguljašica Marija Krističević.

Misa sv. krizme završila je posebnim blagoslovom, uobičajenim Anđeo Gospodnji i pjesmom „Do nebesa“.

Poslije sv. krizme nastupilo je zajedničko slivanje s grupom i razgovor s onima koji su to željeli. Iza svega polako su se krizmenici, roditelji kumovi i gosti, kao i vjerni puk razišli svojim kućama, gdje je počela obiteljska proslava svetog sakramenta krizme.

Na koncu sv. Mise stigao je vlč. Dragan Čuturić i vlč. Jure Kopic, koji se nalaze u blizini Mannheimu na dužnostima. Iza svega župnik je priredio objed s Nadbiskupom na kojem je bilo i nekoliko župljana mi-

sije iz svih krajeva Domovine. I tako je završilo slavlje sv. krizme u Mannheimu, koje po darovima Svetoga Duha neka bude i ostane na korist svima nama i posebno dušama našim.

Njemačko-hrvatski susret

Ustanovljene „Tjedne stranih sugrađana“ otvorila je župa Sv. Duha ove godine s jednim susretom Nijemaca i Hrvata na dan **28. rujna 1986.** Hrvati-katolici koji su već dugi niz godina prisutni kao gosti i kao oni koji imaju domovinsko pravo u crkvi sv. Duha u Mannheimu, gdje se sabiru na molitvu i sve-te Mise, gdje imaju vjersku pouku za djecu, pripremu za prvu sv. pričest i sv. krizmu, bili su taj dan posebno s Nijemcima prigodom čega se pokazao pravi odnos Nijemaca i stranih sugrađana.

Proslava se je odvijala kroz zajedničku svetu Misu, pod kojom su zajednički pjevane i njemačke hrvatske pjesme. Župnik župe sv. Duha Hans Ditmann koncelebrirao je sv.

Misu zajedno s župnikom Hrvata monsignorom dr. Antom Lutterom, a kao gost bio je prisutan jedan hrvatski župnik, vlč. Ivan Mujić iz Rijeke.

Na koncu svete Mise bio je zajednički objed Hrvata i Nijemaca pred samom crkvom, uz prekrasno jesensko vrijeme puno sunca i blage topline. Pod objedom služila su se jela iz Hrvatske i Njemačke, a kroz sve se odvijao neusiljeni i prijateljski razgovor, koji će sigurno doprijeti dobrim odnosima, prijateljstvu i susjedstvu Nijemaca i stranaca u Mannheimu i župi.

Pod svetom Misom na njemačkom i hrvatskom održao je monsignor Lutter zapaženu propovijed, u kojoj je iznio temelje odnosa Nijemaca i stranaca. Propovijed je veoma pozitivno odjeknula kako u župi tako i u samom Mannheimu. Cijela je propovijed na njemačkom objavljena u manneimskom „Katholische Gemeindeblatt Mannheim“ od 9. II. 86., na prvoj stranici pod naslovom „Zum Verhältnis von Deutschen und Ausländern“.

Misijska nedjelja

Tokom cijele godine već niz godina odvija se veoma aktivna misijska djelatnost u misiji Mannheim. Ljudi – žene, djeca i muževi – mole se, žrtvuju i daruju za misije. Pod konac mjeseca svibnja bio nam je u posjetu naš štićenik misionar iz Zambije vlč. g. **Dominko Bilić**, koji u svojoj misiji i našom pomoću gradi župnu crkvu sv. Obitelji. Držao nam je propovijed i sv. Misu, a kasnije smo se s njim zadržali u duljem i ugodnom razgovoru. Sabrali smo mu tom prigodom i lijepu svotu novaca kao naš dar za njegovu crkvu u gradnji. Na samu misijsku nedjelju 19. listopada priredili smo misijski bazar, što je djelo ruku naših župljanki zauzetih za misije. Nakon sv. Mise bilo je otvorenje bazara a gosti ponuđeni kafom i kolačima. Kako pod sv. Misom tako i uz bazar sabrala se je lijepa svota novaca od koje smo dio darovali misionaru Dominku, sestri Andreji Bult, koja polazi u misije i misijskoj centrali u Sarajevu. Neka Bog nagradi sve koji se zauzimaju za misije, posebno darovatelje, a zauzete obitelji blagoslovi. *AL*

Obiteljski seminar u Gomadingenu

Brak i obitelj u dokumentima II. vat. sabora

U „obiteljskom selu“ Gomadingenu (kraj Reutlingena) našlo se 7. do 9. studenoga 1986. godine 25. obitelji s područja misije Esslingen, da bi po želji voditelja seminara, soc. radnika Tomislava Čirka, razmišljale o braku i obitelji, da bi mogle i razgovarale, da bi se uz izmjenu iskustava bolje upoznale i zbližile. Točno 102 osobe, bračni parovi i djeca – aktivno su sudjelovale u ovim tako potrebnim i korisnim danima učenja i molitve, danima ljudskog i kršćanskog sazrijevanja.

Glavno predavanje o **braku i obitelji** u učenju posljednjeg Konzila održao je urednik „Žive zajednice“ fra Ignacije Vugdelija. Najprije je spomenuo, citirajući konstituciju „Radost i nada“, da je spas osobe te ljudskog i kršćanskog društva usko povezan sa sretnim stanjem u bračnoj obiteljskoj zajednici. Opširno se osvrnuo na zablude koje ruše dostojanstvo obitelji: poligamiju, pošast rastave, tzv. slobodnu ljubav, pobačaj i slične deformacije. U tom kontekstu je citirao Mirosława Krležu koji kaže „da mnogi k ženama idu kao na klozet, da se otarase stanovitih bioloških supstanci. A nije sve u seksu. Najveće su ljubavi znale biti asekualne ili je seks dolazio kao posljedica ljubavi koja je lijepa, iskonska i ljudska. A danas se o seksu brblja na svakom koraku“.

Upozorio je da obitelj mora biti škola potpunije čovječnosti i da u njoj treba doći, i to najprije u njoj, do dobrohotne izmjene misli s obzirom na brak i s obzirom na upućivanje djece u sve tajne ljudskog života. Supruzi moraju uvijek biti svjesni dužnosti prenošenja i odgajanja ljudskog života. Kršćanski

supruzi trebaju uvijek imati na umu da su suradnici ljubavi Boga Stvoritelja i na neki način njezini tumači. Govoreći o broju djece u bračnoj zajednici predavač je citirao spomenuti koncilski dokumenat koji bez ikakvog krznanja uči: „U krajnjoj liniji taj sud (koliko djece?) moraju donijeti sami bračni drugovi pred Bogom“. Koncil, pak, naročito hvali one bračne parove „koji razboritim i zajedničkim dogovorom prihvaćaju da dostojno odgoje i brojniju djecu.“ Čini, uči Koncil, kojima se supruzi međusobno intimno i čisto sjedinjuju, časni su i dostojni. Oni su znak ljubavi koji isključuje svaki preljub i rastavu. Govoreći o sredstvima za sprečavanje začeća, predavač je citirao izričitu riječ Sabora: „Sinovima Crkve nije do-

pušteno radi reguliranja poroda ići putovima što ih je Učiteljstvo, tumačeći Božji zakon, osudilo“.

Diskusija je bila živa, sadržajna, konkretna, otvorena.

U lijepom euharistijskom slavlju se molilo za sve bračne partnere, posebno za „one koji su jedno drugom postali teški, otuđili se, koji se bore s razočaranjem: da ne prestanu uvijek iznova jedno drugo tražiti, da jedno za drugo smognu razumijevanja i strpljivosti te saznaju, što smo svi već iskusili, da u životu valja uvijek iznova započinjati i zajedno nositi sav teret života.“

Dr. I. Jolić, zubar, govorio je svježije i zanimljivo o njezi zubi. Bila su to tri lijepa, vrlo lijepa i korisna dana za bračne partnere i njihovu djecu. Mnogi su zaželjeli da se nešto slično što prije ponovi. To im je, u ime karitasa, gospodin Čirko čvrsto obećao. *IV.*

Sudionici na obiteljskom seminaru u Gomadingenu tražili su načine i putove „da obitelj bude škola još potpunije čovječnosti“

ESSLINGEN

Mladi na hodočašću u Domovini

(26. 10. – 1. 11. 1986.)

Nevečer 26. X. 1986. krenuo je autobus iz Esslingena, pun mladih, prema domovini. Malo se spavalo, mnogo se pjevalo. Moralo se žuriti, jer je plan bio preobilat. Tako je doručak bio u franjevačkom samostanu u **Karlinu** nešto poslije podne, a ručak poslije 16 sati na divnom i često opjevanom otoku **Visovcu**, gdje su braća franjevci Provincije presv. Otkupitelja, kao i u drugim samostanima, srdačno, veselo i velikodušno primili, pogostili mlade i pokazali im ono što imaju najvažnije u crkvi i samostanu. Tako je bilo u svim samostanima. Spavanje je u **Splitu**. U utorak pregledanje Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika, Meštrovićeva mauzoleja, novoga franjevačkog samostana, crkve Gospe od Zdravlja, i na kraju posjet „poljudskoj ljepotici“, Hajdukovu igralištu. Nakon obilata i ukusna ručka na **Prugovu** u vjerojnoj dvorani i igre na prostranoj ledini, slijedio je posjet Čudotvornoj **Gospi Sinjskoj**. Molitva, pjevanje, pregledanje crkve i samostanskog muzeja. Na putu prema **Makarskoj**, gdje je bilo spavanje, mladi su posjetili franjevački samostan u **Omišu**. U srijedu pregledanje Malakoskog muzeja, samostana i crkve u Makarskoj, zatim obilazak samostana u **Živogošću** i **Zaostrogu**, a onda „sadržajan“ ručak kod braće franjevaca u **Metkoviću**. Nakon ručka, igre i kraćeg odmora put je vodio u **Dubrovnik**. Večernji obilazak grada, večera i spavanje. U četvrtak posjet crkvi Male Braće, Dominikanskoj crkvi i bogatoj zbirci slika, Kneževu dvoru, zatim „ophodnja“ dubrovačkim zidinama. Ručak zajedno s braćom franjevcima u prostranom blagovaštu. Mladi su neko vrijeme zamuknuli / što nije bio tako čest slučaj! / kad su vidjeli da ih braća franjevci služe, i hranom, i pićem, i odgovorima, i ljubavlju!

Poslije podne kreće se u **Međugorje**. U autobusu se osjeća iščekivanje nečega što nije ni stari samostan, ni glasovita slika, ni poznati umjetnik, ni unikat, ni najstarija... nego sadašnja, živa, mladenačka, osobna i javna, doživljena vjera. Mladi su nekoliko sati proveli u crkvi, u molitvi i promatranju braće i sestara sa svih kontinenata.

„U sred **Stoca** kule svoje, a u zemlji Hercegovoj“ čeka večera i spavanje u hotelu „Bregava“ na rijeci Bregavi.

Rano u petak polazak u **Imotski**. Tamo obilazak Crvenog i Plavog jezera /zbog suše bez vode/, samostana i crkve, a onda u **Duvno**, Tomislav-grad; kratak obilazak samostana i crkve, a onda na ručak u **Livno**, na Goricu, braći franjevcima. Vidjeli najvažnije i potom pravac **Zagreb**. U subotu nije bilo sve kako je predviđeno. Kardinal, koji je imao služiti Misu za mlade, otputovao u Južnu Ameriku, a pomoćni biskupi bolesni. Iako u vrućici, biskup **Škvorc** nije mogao odoljeti srca. Došao je u nadbiskupsku kapelu pozdraviti mlade, a onda s njima malo i porazgovorio uz čaj i slatki zalogaj. „Skoknuli su“ mladi

i do franjevačkog samostana u Vrbanićevoj ulici, gdje su pogledali veličanstveno, ali još nedovršeno svetište Majke Božje Lurdske u Zagrebu. U i onako prepun autobus mladi su „ukrcali spakiran“ ručak i večeru. Mora se natrag, jer je sutra nedjelja. U autobusu se razgovara o tome što se sve vidjelo: 13 franjevačkih samostana / od toga 10 koji pripadaju Provinciji presv. Otkupitelja, koja je nedavno slavila 250. obljetnicu postojanja /, dvadesetak muzeja, ... „Morali smo ostati u Dubrovniku cijeli tjedan, a bilo bi potrebno i u Zagrebu provesti koji tjedan.“ Mladi su bili oduševljeni, nisu znali što njihova domovina krije u svojim grudima. A krije ne samo zdanja i umjetnine, prirodne ljepote i

vedrine nego i toplo majčinsko srce, koje je vrlo često ranjeno odlaskom baš takvih mladih života kao što je njihov.

Neumorna mladost navečer slijedećeg dana nastupa sa svojim orkestrom na Tjednu stranih sugrađana. Svojim sviranjem i pjevanjem oduševili su sve prisutne. Činilo se, da je izbilo u tom sviranju na vidjelo sve ono lijepo, ugodno i bar zasada nedostižno, što su mladi doživjeli u svojoj ostavljenoj domovini. Ovdje svakako treba naglasiti, da je to prvi put da na tom Tjednu Hrvatska katolička misija u Esslingenu nastupa samostalno, što uglavnom treba zahvaliti gđici Mari Lukač, koja u Gradskom vijeću stranaca zastupa tamošnje hrvatske katolike. Na putu u domovinu mladima su pokušali nadomjestiti roditelje: fra Silvestar Bota, fra Vjenceslav Glibotić, gđica Mara Lukač i Tomislav Tadić.

Vjenceslav

„Morali smo u Dubrovniku ostati cijeli tjedan“, rekoše mladi iz Esslingena. Na slici: mladi pred dubrovačkim zidinama.

NEU-ULM Misijski i karitasov kandidat izabrani u Vijeće stranaca

Po prvi puta, nakon što su prije 7 godina otvorene mogućnosti za rad Vijeća stranaca pri Vijećnici grada Novi-Ulm, strani posloprimci su 9. 11. 1986. izašli na birališta da slobodno i demokratski izaberu svoje predstavnike.

Biralo se u gradskoj Vijećnici od 9 – 15 sati, tajno i pod nadzorom službenih komisija.

Prema brojčanoj zastupljenosti u gradu, građani iz Jugoslavije su imali pravo na dva predstavnika u Vijeću stranaca. Dvije liste, s ukupno 5 kandidata, stajale su na izbor biračima. Tri su kandidata predložili karitas Neu-Ulm i misija Ulm, dok su preostala dva predložili klub i njemački DGB.

Nakon prebrojavanja glasačkih listića utvrđeno je da su veliku većinu glasova dobili kandidati predloženi od strane Caritasa i misije Ulm.

Tako su u Vijeće stranaca ušli: gospodin **dr. Thomas Blazon**, poznati liječnik i specijalista, dobročinitelj i prijatelj naših ljudi, i **Janja Kobaš**, misijska suradnica, svestrano angažirana i od ljudi vrlo cijenjena i poštovana.

Ovim su izborom građani iz Jugoslavije još jednom pokazali veliko povjerenje prijedlogu karitasa i misije Ulm, što izabrane predstavnike obavezuje da to svojim radom i zalaganjem opravdaju. *Rudolf Vivoda, soc. radnik*

OGLAS

Prodajem kuću (prizemlje, kat, potkrovlje) u Zaboku kraj Zagreba. Kuća je u izvanredno dobrom stanju i moderno je opremljena. Informacije na telefonu: 0 69 / 39 56 78 (Harić).

ESSLINGEN

Dani inozemnih sugrađana

Pod motom „Živjeti zajedno” održani su u Esslingenu, od 31. listopada do 8. studenoga 1986. godine, Dani inozemnih sugrađana, koje je organiziralo Vijeće stranaca pri upravi ovoga grada na Nekru. Hrvatske katolike u tom Vijeću zastupa past. suradnica gđica Mara Lukač. Tih Dana izvođeni su različiti kulturni programi i ponuđene, na gledanje i divljenje, narodne rukotvorine inozemnih radnika. Hrvatska kat. misija Esslingen zdušno se i aktivno uključila u te, za miran suživot stranaca i domaćih vrlo značajne Dane.

U nedjelju 2. 11. 86. nastupio je u prostorijama „Untere Beutau” u Esslingenu misijski orkestar mladih, pod ravnanjem prof. Klinca, s nekoliko vrlo zapazanih točaka. Folklorna grupa iz misije Stuttgart otplesala je te iste večeri jako lijepo par hrvatskih narodnih plesova.

U istim prostorijama posjetitelji su mogli od 5. – 8. 11. 1986. pogledati prekrasne ručne radove marnih hrvatskih žena i dio na daleko poznatih hrvatskih narodnih nošnji.

Hrvatski su katolici na ovim Danima bili uistinu dostojno zastupljeni. A, to nije malo! Iskrene čestitke našoj misiji!

P. S. Bota, misionar, pomaže pri uređivanju izložbe rukotvorina

METTMANN/WUPPERTAL

Posjet Romulovu gradu

U istom autobusu mladi misije Mettmann-Leverkusen, njih 30, s voditeljima: p. Jozom Župićem, Danicom Drakšić i Nikolom Marićem, te mladi iz Wuppertala, njih 23 s voditeljima: p. Nedjeljom Norcem i sestrama Zorom Jažo i Mirom Landeka.

Dan prekrasan. Vožnja ugodna. Ostavili smo Njemačku sa suncem, ali nas sunce nije napuštalo ni kroz Švicarsku. S planina nas je pozdravljao prvi jesenski snijeg i zaželio ugodnu vožnju kroz 17 km dugi tunel St. Gotthard.

U Italiju smo ušli sa sumrakom. U autobusu se nije spavalo nego pjevalo, zabavljalo uz razne kasete i šalilo.

Danima se o njemu sanjalo, pripremalo, iščekivalo. Kroz glave naših mladih prolazile su slike kraljeva, careva, papā, sedam brežuljaka: Kapitolija, Aventina, Eskvilina, Kvirinala, Celija, Viminala i Palatina, crkava i katakombe, mučenika i njihove krvi koja je postala sjeme kršćanstva, i mnogo čega drugog o čemu će mladi po povratku iz Rima danima pričati i zaželjati još koji put otići, jer, sami rekoše, da je vrijeme od 27. 10. 86. kad su krenuli, pa do 31. 10. 86. kad su se vratili kućama, kratko.

Krenulo se 27. 10. 86. u 6 sati izjutra iz Ratingena, pa preko Mettmanna, Wuppertala i Leverkusena u Rim.

Kilometri iza nas. Rim sve bliže. I u ranim jutarnjim satima, oko četiri sata izjutra, 28. 10. 1986. stigismo u grad koji je prema predaji osnovao **Romul** i to 21. travnja 753. prije Krista, postavši ujedno i njegovim prvim kraljem.

Posvuda tišina, a naš autobus u svom kruženju ulicama Rima dolazi i na konačni cilj u Via S. Sabina, u samostan sestara Kalmadoležanki na brežuljku Aventinu.

Od tog momenta mi ćemo kroz tri dana biti građani Rima i rimske povijesti. Trebalo se dobro odmoriti, da bismo svježiji već istog dana krenuli u obilazak Rima i njegovih starina.

Kroz tri dana vidjeli smo i posjetili:

Najveće i najslavnije **Kalistove katakombe**. Do danas je otkriveno 25 km podzemnih hodnika s grobovima u Kalistovim katakombama.

Dok smo hodali kroz najveći i najgrandiozniji spomenik staroga Rima **kolosej**, za koji se drži da je mogao primiti oko 80 tisuća gledalaca, nismo mogli zaboraviti velik broj ubijenih gladijatora. U njemu završiše svoj život strašnom mučeničkom smrću mnogi kršćani. Njima na spomen, a i svim ostalima koji padoše ovdje kao žrtve krvoločnih moćnika, papa Pio IX. podiže veliki drveni križ, posvetivši ovo mjesto.

Bili smo u jednoj od najznačajnijih crkava u kršćanstvu uopće – **Lateranskoj bazilici**. Na pročelju bazilike istaknut je natpis: „Glava i mati svih crkava Grada i svijeta”. Posvećena je Isusu, presvetomu Spasitelju i spomenu sv. Ivana Krstitelja i Ivana Evanđeliste. To je katedrala Petrovih nasljednika u Rimu. Uz nju se sačuvala osmerokutna krstionica, gdje su pape nekoć uvodile u otajstva kršćanske inicijacije obraćenike-krštenike, a s druge strane izdiže se palača u kojoj su pape stolovale sve do XIV stoljeća (do tzv. avinjonskoga sužanjsstva, poslije kojeg su se preselili u Vatikan).

(nastavak na sl. str.)

Mladi iz Mettmanna/Leverkusena pred simbolom „vječnog grada” – bazilikom Sv. Petra, apostolskog prvaka

S našim je narodom ova Crkva posebno vezana jer je odavde papa Ivan IV Dalmatinac u VII stoljeću poslao opata Martina da obiđe Istru i Dalmaciju da otkupi kršćanske sužnje i sabere kosti mučenika.

U crkvi s **Maria d'Aracoeli**, u kojoj se nalazi grob bosanske kraljice Katarine Kosače, izrekli smo molitvu za njenu plemenitu dušu.

Nismo zaboravili ni jedinog papu Hrvata **Siksta V** koji je više nego itko drugi učinio za obnovu, izgradnju i uljepšavanje Rima, a obnovom i uljepšavanjem hrvatske crkve i gostinca Jeronima ostaje u najljepšoj uspomeni svoga naroda. Njegov grob se nalazi u crkvi **Svete Marije Velike** koju smo također posjetili, a tu je grob i drugog velikog sunarodnjaka, prvog prevodioca Biblije na latinski jezik, sv. Jeronima.

Meštrovićev sv. Jeronim nalazi se iznad glavnog ulaza u Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima koji smo također posjetili. O zavodu i crkvi vrlo lijepo i iscrpno govorio nam je prof. **Ratko Perić**. Treba istaći da je ovo jedina crkva koju je papa Siksto V. iz temelja podigao.

Najveća crkva iza sv. Petra je crkva **Svetog Pavla izvan zidina**. Posjet toj crkvi i pinakoteci je nezaboravan. Još su nadolazila sjećanja na tu crkvu dok smo u noćnoj vožnji jurili kroz najmoderniji dio grada sa širokim ulicama, parkovima, krsnim neboderima i vilama, te zanimljivim muzejima a koji je građen za svjetsku izložbu u Rimu 1942. godine, koja nije održana uslijed rata. Taj se dio zove **EUR**.

Ne možemo zaboraviti skromnu kapelicu u kojoj sestre kćeri Milosrđa crpe nove snage kako bi bile otvorene za potrebe hrvatskih hodočasnika. U toj smo kapelici molili za

Mladići i djevojke iz misije Wuppertal, sa svojim vjeroučiteljima, na „kamenim kosturima“ Staroga Rima, koji je, prema predaji, osnovao Romul 753. godine prije Krista

ovu redovničku družbu i utemeljiteljicu ove družbe s. Mariju Petković-Kovač.

Nakon poduzetog pješačenja odmorili smo noge kod **Fontane di Trevi** i zapazili kako stranci običavaju u fontanu ubaciti sitni novac kao izraz želje da se ponovno sretno vrate u Rim.

A mi smo imali sreću da smo mogli posjetiti i crkvu **Svetog Petra u okovima** i vidjeti Michelangelova Mojsija. Za nas Hrvate od posebne je vrijednosti medaljon s poprsjem i ploča s natpisom u čast nenadmašivom minijaturisti, Hrvatu **Juliju Kloviću**, kojeg Vasari zove „hrvatski Michelangelo“.

Kruna svega bio je posjet crkvi **Svetog Petra** i generalna audijencija kod Svetog Oca pape Ivana Pavla II.

Bili smo u neposrednoj blizini Svetog Oca, a za to treba zahvaliti o. **Božidaru Nagyu** koji nam je to omogućio i čuli Papin pozdrav na hrvatskom jeziku, da „mladi Hrvati trebaju biti graditelji mostova prijateljstva među narodima“. I mi smo skočili na noge kao i druge skupine i zapljeskali Svetom Ocu što u njegovom srcu ima mjesta za sve ljude. Za sve narode.

Pogled s kupole Svetog Petra obuhvatio je još jednom sve ono što smo vidjeli i što nismo mogli vidjeti. U tom pogledu zahvatili smo i daleku daljinu u koju se ponovno vraćamo i donosimo joj drage uspomene u srcu, sitnice u torbama a sliku za „Živu Zajednicu“ i preko nje jedno veliko hvala p. **Josipu Šimiću** i vozačima iz firme Matthias Tonnaer iz Ratingena.

Jozo Župić

KOBLENZ

Mladi uvijek u prvom planu

U prostorijama Hrvatske kat. misije u Koblenzu održan je 29. listopada ove godine redoviti sastanak misionara i pastoralnih suradnika rajnsko-majnske regije. Poslije kratkog razmatranja koje je s. Mercedes pročitala iz „Snagom Duha“, predstavnik regije vlč. Alojzije Petrović je pozdravio sve nazočne, njih tridesetak. Zatim se gđa Dragica Žimbrek kratko osvrnula na rad koblencske misije u povodu njena 18. godišnjeg postojanja.

Ovaj sastanak bio je predviđen kao mali izlet, ali zbog lošeg vremena to nije bilo moguće, tako da je sastanak bio uglavnom radni.

Najprije su svi pastoralci iznijeli svoja mišljenja i reakcije njihovih mladih s obzirom na protekli regionalni susret mladih od 4.10. u Frankfurtu. Bilo je i kritike, ali uglavnom je rečeno da su mladi manje više bili zadovoljni i da su pozdravili takvo okupljanje i zbližavanje iz raznih misija. Svi su bili suglasni da se i dogodne održi susret mladih. Predloženo je da se takav idući susret ove regije održi u mjesecu rujnu 1987.

Na sastanku je bilo govora i o durgim misijskim aktivnostima i mogućnostima zbližavanja mladih, kao npr. regionalna natjecanja u raznim športskim aktivnostima (nogomet, košarka, odbojka i sl.). O tome će se još govoriti na sljedećim sastancima.

Između ostalog, misionar iz Koblenza vlč. Petrović upozorio je prisutne i na jedan mali

propust. Naime listajući knjigu o popisu katoličkih župa u Njemačkoj, našao je da su samo Hrvatske katoličke misije pri biskupiji Trier u taj popis uvedene. Ostalih hrvatskih kat. misija nema, a što bi bilo od velike važnosti i koristi za njemačke i druge ustanove.

Pri koncu sastanka domaćin vlč. Alojzije je svima zahvalio na odazivu i suradnji i ujedno podsjetio sve prisutne da će sljedeći regionalni sastanak biti u siječnju sl. godine, a da će ga sazvati nadbiskup Bernard Dukić.

Nakon male šetnje uz rijeku Rajnu, misionari i past. suradnici našli su se ponovno u misiji na zajedničkom ručku koji je bogato i sa srcem pripremila misijska suradnica Dragica sa svojim vrijednim domaćicama. Hvala misiji Koblenz.

Lj.

OGLASI

Prodajem trosobni stan u Splitu (Split III - Sućurad). Upitati na telefon: 0711/267704 (Ante Prkačin).

U Frankfurtu je nedavno otvorio odvjetničku praksu odvjetnik **Miroslav Lucić**. U svim sporovima, privatnim i sudskim, kao i u drugim

pravnim pitanjima, obratite se na adresu: **Miroslav Lucić**, Kaiserstr. 79, 6000 Frankfurt/M. 1, telefon: 069/235802.

6. franjevački susret u Vierzeheiligen

„Putujuća” franjevačka Crkva razmišlja

„Mnoge inicijative i prvotni zanos znaju splasnuti, izbljediti, rasuti se”, rekao je p. Ignacije Vugdelija, predsjednik Vijeća za održavanje hrvatskih franjevačkih susreta u Zapadnoj Evropi, pozdravljajući osamdesetak sudionika Šestog po redu hrvatskog franjevačkog sastanka u Vierzeheiligen, od 17. – 20. studenoga 1986., „ali to kod nas nije, Bogu hvala, slučaj.”

I doista, i ovoga se puta našao u tom divnom bavarskom kraju velik broj hrvatskih franjevki i franjevaca koji rade u Njemačkoj, Švicarskoj i Austriji, da bi kroz tri dana bili zajedno, da bi zajednički molili i pjevali, učili, radovali se i utvrđivali u svom poslanju koje uvijek mora biti na crti nasljedovanja Isusa Krista i sinovskog poštivanja njegove Crkve.

Prvi referat o „Kristu, izvoru Franjina čovjekoljublja” održala je bosanska franjevka s. Renata Mrvelj, magistra novakinja u Kloster-Ivaniću. Govorila je lijepo, fundirano, jasno, tako da su se starija braća, a i sestre, divili naobrazbi i spretnosti „ženskog čeljadeta”. Rekla je, da „doživljaj Boga dovodi Franju do otkrivanja čovjeka”, da je za Franju bitno „da je Bog Bog” i da su Franjini sinovi i kćeri pozvani naviještati svijetu, naročito malenom, „da ga Bog ljubi”. U opuštenoj diskusiji izneseno je više svjedočanstava kako se franjevaštvo živi u specifičnim okolnostima, prvenstveno u Africi.

Dr. fra Bonaventura Dudu, profesor na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, imao je dva u svakom pogledu zanimljiva i nova predavanja: „Uvijek novi sv. Franjo” i „Jesmo li još uvijek franjevci?” Izrazio je zadovoljstvo da može biti zajedno „s putujućom franjevačkom Crkvom koja razmišlja” i upozorio na potrebu relikture (ponovnog čitanja) sv.

Franje. Franjevački redovi moraju paziti, spomenuo je, da se „ne promaše” i da snagom svoje karizme budu uvijek u svom osnovnom usmjerenju – radu i suživotu s malim narodom. Franjevac ima živjeti kao čovjek darovan drugima, za druge, na mrtvoj straži. Govoreći o kreposti poniznosti, toliko svojstvenoj Franji iz Asiza, reče da se ona prije svega sastoji u „uvažavanju drugih”. Opasnost otuđenja ne mimoilazi ni franjevce.

Angažiranom i duboko produhovljenom riječi ustvrdio je da „novi svijet nastaje svugdje gdje god se ljudi otvaraju jedni drugima i Bogu”. Pozvao je na optimizam prema svijetu, na maštovitost, na „nesinajsko” naviještanje Božje riječi, na produbljivanje teologije svemira i zemaljskih stvarnosti. Citirao je Pavla VI koji izreče: „O, kad bi se dimovi tvorničkih dimnjaka pomiješali s dimom tamjanskim, a buka motora i strojeva sa zvukovima orgulja!” Bio bi to tada bolji, ljepši svijet. Franjevački je red, po njegovu mišljenju, još uvijek u porođajnim bolima i dok kršćanin, a naročito franjevac, tuđu sramotu ne uzme kao svoju, ne može se naprijed.

Divna izlaganja koja se neće lako zaboraviti. Na dostojanstvenim euharistijskim slavljenjima koja su oblikovala uglavnom sestre, fra Bonaventura je govorio potresno, u Krista i Franju zaljubljeno, ponekad sa suzama na očima, nevjerovatno iskreno. Milina Božja!

„O, da je sličnih dana i sličnih predavača više i češće”, uzdahnulo je nekoliko sestara i braće.

Ovaj će Susret pamtili. I po molitvi, i po predavanjima, i po pjesmi, po zajedništvu i po želji sudionika da se i „u tijelu” doživi Franjo za koga je u crkvenoj tradiciji najčešće upotrijebljen izraz „Franjo, pa to je drugi Krist”. Sedmi je susret, a o ovim se Susretima fra Bonaventura najpozitivnije izrazio, zakazan za studeni (9. – 12. 11. 87.) na istom mjestu.

Iv.

Karizmatično obojena izlaganja prof. Bonaventure Duda slušateljstvo je „gutalo” u pravom smislu riječi

KLOSTER UNTERMARCHTAL**Jesenski susret inozemnih misionara**

U Untermarchtalu, samostanu sestara sv. Vinka Paulskoga, održan je od 13. do 16. listopada 1986. godine, pod vodstvom referenta za katolike drugog materinskog jezika premeta **Jürgena Adama**, jesenski pastoralni sastanak svih inozemnih misionara koji rade u biskupiji Rottenburg/Stuttgart. U nekoliko predavanja govorio je prelat Adam o svećeničkom poslanju, o perspektivama suradnje pastoralne i socijalne službe i o provođenju zaključaka Biskupijske sinode u inozemne zajednice. Sudionici su razgledali samostan, pogledali film o rottenburškoj sinodi, slavili euharistiju, razgovarali i upriličili natjecanja u više športskih disciplina. Šezdeset misionara bilo je vrlo zadovoljno ovim seminarom.

ACIV

MÜNSTER**Društvo i moral**

U prostorijama Hrvatske katoličke misije Münster, **Harsewinkelgasse 1-4**, održan je 5. studenog 1986. godine pastoralni sastanak pastoralnih djelatnika Sjeverne Rajne Vestfalije. P. dr. Bono Lekić, misionar u Münsteru, govorio je o temi „Društvo i moral”.

Puni školski sat trajalo je predavanje, ali se kod prisutnih nije uopće primjećivao umor, jer je fra Bono znanstveno izlagao zadanu temu, a k tome još i praktično govorio, što je sve prisutne držalo u napetosti.

I diskusija je pokazala da je predavanje bilo pogodak „u sridu”.

Vlč. Stjepan Penić izvijestio je o sastanku šprehera u Frankfurtu, a p. Pavao Obrdaj o pripremama za Mariološki kongres iduće godine u Kevelaeru.

Misionari su informirali o susretima koji će se uskoro dogoditi u pojedinim misijama.

Poslije ručka p. Bono je poveo zainteresirane po gradu Münsteru da im pokaže katedralu, vijećnicu i druge znamenitosti ovog lijepog i nezagađenog grada.

Na kraju treba zahvaliti p. Boni i njegovom past. suradniku Antonu Vrbancu za gostoprimstvo.

Jozo Župić

Osmjesi ljubavi

Koliko ljudi teži za jednim osmijehom, za malim znakom mira i ljubavi? Jedan osmijeh i znam: Ti me voliš! Ti mi daješ pravo da živim, ti me prihvaćaš.

Zato svaki čovjek teži za osmijehom drugih. I ja!

Molim Te, pokloni mi i Ti barem mali, kratki osmijeh, da osjetim i Tvoju ljubav. Pokloni mi svoj osmijeh, da dobijem moć da i drugima dijelim osmijehe ljubavi.

Ivanka Smilović, Fjm

LÜDENSCHIED

Mladi – graditelji mostova prijateljstva

Pod geslom: „MIR I MLADI IDU ZAJEDNO“, u ovoj međunarodnoj Godini mira, šezdeset mladih iz Bocholta, Duisburga, Mülheima, Gelsenkirchena, Hagena i Lüdenschieda krenulo je preko jesenskih školskih ferija (24. – 31. 10. 86.) na sedmodnevno putovanje u Rim. Mlade nije bilo teško sakupiti. Morali smo čak povećati autobus i... opet je bilo dvoje viška.

Prvi naš susret s mladima bio je u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Zürichu gdje smo i prenoćili. Doček je uistinu bio srdačan i lijep. Iako smo malo zakasnili, župna zajednica na čelu s misionarima o. Ivanom i Antom dočekala nas je s punim stolovima kolača i pića. S VIS „Generacija“, u ugodnom i veselom raspoloženju, zadržali smo se do 22 sata. Domaćini su nas ispratili darovima i pjesmom. Hvala im!

Obećali smo i nadalje podržavati kontakte, posebno prigodom „Rumenog lista“ i naših olimpijada.

Još dublji i značajniji susret bio je u Mariopolisu, Loppiani-centru fokolarina, kraj Firenze. Već na izlazu s autoputa dočekao nas jedan mladić Nijemac. Nakon Mise i večere pripremili su nam u dvorani posebni program. Ukratko su nam se predstavili. Pokret je nastao za vrijeme rata u Trentu, u sjevernoj Italiji. Uz bombe, paljenja i ubijanja, u

plamenu osvete i mržnje, u srcu Klare Ljubić i njezinih prijateljica djevojaka buknuo je vatra ljubavi i one od tada s preko tisuća svojih članova pale vatru ljubavi i mira po čitavome svijetu.

I ovdje u pokrajini Toscani, u srcu talijanskih komunista, podižu jedan novi grad, jednu zajednicu, komunu ljubavi. To su ljudi kršćani koji se po uzoru sv. Franje trude živjeti autentično Evanđelje.

Tu žive ljudi iz 70 zemalja svijeta kao braća i sestre, samostalno zarađuju svoj kruh, ali Bog im je početak i cilj koga svakodnevno otkrivaju i ljube u svome bližnjemu. Njihovo zadovoljstvo, sreću i mir mladi su doživjeli i čitali na njihovim licima. Uistinu, ljubav je sila koja osvaja svijet! Nakon noćenja i razgledavanja njihovih radionica, krenuli smo prema Rimu. Istoga dana poslije podne bili smo na kupoli sv. Petra. Papa je toga ponedjeljka bio u Asizu, gdje su se predstavnici raznih religija sastali na molitvu za mir. I mi smo cijelim putem, posebno toga dana, bili s njime sjedinjeni u molitvi za mir.

Drugi dan, nakon razgledavanja Rima i Katakomba susreli smo se s mladima Rima u međunarodnom centru S. Lorenzo kod Sv. Petra. Ponovo upoznavanje, pjesma, liturgija.

Vrhunac našeg boravka u Rimu bio je susret sa Sv. Ocem na generalnoj audijenciji u srijedu. Zbog narodnih nošnji dobili smo prva mjesta, tako da je desetak naših mladih moglo sa Sv. Ocem razgovarati i rukovati se s

Njime. Taj će susret svakako ostati nezaboravan.

Papa je tom prilikom pozdravio našu grupu i mlade iz Mettmanna i Wuppertala na hrvatskom jeziku:

„Pozdravljam mlade hrvatske hodočasnike iz biskupije Kölna i Essena. Ojačani u vjeri kroz posjet vječnome gradu budite širitelji Kristova mira. Čuvajte vrijednosti kulture svoga hrvatskoga naroda i gradite mostove prijateljstva među mladima Europe. Hvaljen Isus i Marija.“

Nakon audijencije su nas hrvatske sestre „Kćeri milosrđa“ primile u svoju kuću Maticeu. Tamo počiva tijelo sestre Marije Petković-utemeljiteljice Družbe. Upravo se ove godine navršava dvadeset godina njezine blažene smrti. Pogostile su nas toplim jelom a još više svojom srdačnošću. Družba je nastala pred nekih šezdeset godina kod nas, u Blatu na Korčuli, i već sada broji preko 500 sestara iz deset zemalja svijeta.

Zahvaljujući na gostoprimstvu upravo smo njima iznijeli potrebu jednog gostinca za hrvatske hodočasnike u Rimu. Zajedničkog duhovnog Oca već imamo, fali nam samo još majka, koja bi se pobrinula i za ono materijalno u vječnome gradu.

Za buduću hrvatsku Dom predali smo o. Božidaru Nagy 4.000,- DM. Njemu u prvom redu trebamo zahvaliti za brigu oko smještaja, za susrete i drugo.

Da bismo mladima mogli omogućiti ovo hodočašće, tražili smo minimum od njih, ali zato je i smještaj i hrana bila najskromnija. Noćenje smo imali 30 km daleko od grada, jeli smo samo špagete i makarone i puno smo vremena gubili vozeći se autobusom. Mladi su uza sve to bili neumorni, zadovoljni i sretni. Ciao „Polentone“! Tako na se zvao hotel u Rocca di Papa.

Na povratku smo se zadržali u Asizu, gradu sv. Franje. U gornju baziliku nismo mogli ni ući zbog franjevačke mladeži koja je dupkom ispunila crkvu.

Nakon obilne večere putovali smo cijelu noć i dan do svojih kuća. Umorni i gladni nakon napornog putovanja, ali zadovoljni, veseli i siti ugodnih doživljaja, ostvarili smo jedno zajedništvo, jednu novu „Živu zajednicu“ mladih. Da se isplatio ovaj put pokazala je anketa koju smo nakon toga proveli među mladima i susret koji smo upriličili 19. 11. 86. u Ennepetalu. Izmijenili smo uspomene, pogledali diase i Video-filmove i odlučili ponovno se naći i ŽIVJETI ŽIVOT.

P. Bernard Rubinić

Lüdenschiedska mladež pred rimskim Koloseumom – arenom u kojoj su nebrojeni kršćani svoju vjeru posvjedočili mučeničkom krvlju

„Hrvatski dom“ u Rimu

Mnogim je našim čitateljima poznata namjera da se u Rimu kupi kuća za hrvatske hodočasnike – Hrvatski dom (Domus croata). Sam je Sv. Otac Ivan Pavao II darovao lijepu svotu novca za

taj projekt, a neke su naše misije i misionari već izdašno pomogli ostvarenje toga plana. Vjerujemo da svim hrvatskim katolicima leži na srcu jedan takav dom u Petrovu gradu. Svi oni koji mogu pomoći da se ta kuća i nabavi, neka svoje priloge upute na slijedeću adresu: **Kroatisches Oberseelsorgeamt Frankfurt/M., Stadtparkasse Frankfurt/M., Konto-Nr.: 888388, Bankleitzahl: 50050102, s naznakom za „Hrvatski dom“.** Svaki poslani pfenig bit će dostavljen Vatikanu za spomenutu kuću. Oni koji žele mogu od Naddušobrižničkog ureda dobiti potvrdu za poreznu olakšicu.

Prelat Adam imenovan začasnim sarajevskim kanonikom

Referent za katolike drugog materinskog jezika u biskupiji Rottenburg/Stuttgart prelat **Jürgen Adam** boravio je od 27. 10. do 1. 11. 1986., u pratnji dr. I. Međugorca i misionara u Tuttlingenu I. Borića, u našoj domovini. Njemu u počast priređena je 29. 10. 86. godine u Nadbiskupskom ordinarijatu u Sarajevu lijepa svečanost. Iza razgledanja drevnih samostana Kreševa i Fojnice, održana je u sarajevskoj dijecezanskoj bogosloviji svečana sv. Misa u kojoj su sudjelovali, uz nadbiskupa M. Jozinovića i J. Adama, sarajevski kanonici i profesori bogoslovije. Nazočni su bili bogoslovi i lijep broj vjernika. Nadbiskup je za vrijeme te Mise uručio prelatu Adamu dekret i križ Vrhbosanske nadbiskupije **proglasivši ga začasnim kanonikom**. Nadbiskup je u homiliji izrazio zahvalnost prelatu Adamu za brigu i ljubav koju gaji prema hrvatskim svećenicima i vjernicima u rottenburškoj biskupiji i zaželio da suradnja između dvaju ordinarijata bude što uža i plodnija.

Na svršetku Mise Adam je na hrvatskom jeziku zahvalio Nadbiskupu na kanonskoj po-

Nadbiskup dr. Marko Jozinović predaje prelatu J. Adamu križ i proglašava ga začasnim kanonikom

časti i izrekao riječi ohrabrenja prisutnim bogoslovima. Poslije večere u sarajevskoj bogosloviji začasni kanonik sarajevske nad-

biskupije prelat Adam zadržao se u podužem razgovoru s profesorima bogoslovije.

ACIVI

Obiteljski seminar u Schöntalu

„Sine, ne budi kao ja!”

Devet obitelji iz Hrvatske kat. misije Wai- blingen sudjelovalo je na obiteljskom seminaru od 24. do 26. listopada, u samostanu u Schöntalu. Organizator, soc. radnik Mirko Vidačković, pozvao je za referenta psihologa g. **Marka Soldu**. Tema je bila: „**Prekovremeni rad i slobodno vrijeme**”.

Šteta što na seminaru nije sudjelovalo više obitelji jer je tema bila vrlo aktualna, konkretna. Zašto naš čovjek radi prekovremeno ili kako se kaže od jutro do sutra? Novaca nikad dosta, a život prolazi...

U Njemačku je došao možda kao mladić, zdrav, pun snage, s ciljem da u najkraćem roku zaradi što više te se povraća u Domovinu. Prošlo je 15 – 20 godina, mladići postali ljudi u zreloj dobi, a neki već i starci, umorni od prekovremenog rada, nezainteresirani, depresivni, boležljivi ili čak alkoholičari.

Naš čovjek je psihološki ugrožen, gubi identitet, sumnja u svoju egzistenciju, bježi često od situacije u kojoj se nalazi, bježi od samog sebe. Tužno je slušati oca kako razgovara sa sinom lošim njemačkim jezikom, dok mu sin odgovara izvrsnim njemačkim. Tu je skrivena potajna očeva želja: „Sine, ne budi kao ja, budi kao Nijemci.” Godine prolete, sin ne nauči hrvatski, a otac ne zna njemački, te nemaju jedan drugom što reći. Otac očaja- va, pita se zašto je živio, prekovremeno ra-

dio, a sin bježi od njega. Otac se osjeća beskorisnim, napušten, počinje piti, postane depresivan i često oboli.

To nije pretjerivanje, već kruta stvarnost. Ohrabrujuće je samo to što iz ove situacije ima izlaza. Treba pokrenuti socijalni mobilitet, početi se skupljati – jedan vid je seminar – praviti usporedbe da li je važnije biti bogat ili ostati čovjek, zdrav, život nije uhodana staza, uvijek iznova pravimo nova iskustva. S vremena na vrijeme treba stati i upitati se idemo li ispravnim putem.

Potreba oživjeti obiteljski život, više razgovarati sa svojom ženom ili mužem, s djecom, a ne satima sjediti pred televizorom koji narušava obiteljski život. Što je moguće češće zajedno sjesti za stol i objedovati. Raditi manje, a pametnije ulagati novac. Slobodno vrijeme što bolje isplanirati i sprovesti!

Tko brojčano napreduje – ateisti ili vjernici?

Posljednja ispitivanja javnog mnijenja američke ustanove „Gallup” iz Princetowna pokazuje da postotak vjernika u svjetskoj populaciji raste: od 1970. godine do danas povećan je broj vjernika od 72% na 79%. Istodobno, postotak onih koji se izjašnjavaju

Istraživanja su pokazala da upravo stranci ovdje u Njemačkoj najviše psihosomatski obole, a da ne govorimo o alkoholu i tabletama o kojima su naročito ovisne preopterećene žene koje rade i u tvornici i u kući.

Euharistiju smo slavili s dvojicom svećenika franjevac, s fra Dominikom Sliškovićem i fra Vatroslavom Frkinom. Fra Vatroslav se bavi arhivistikom, studirao je i medicinu i psihologiju, a bavi se i obiteljskim problemima. Iz svoj osobnog iskustva u radu s oko 3000 obitelji, mnogo toga nam je kazao što će sigurno svima koristiti u bračnom životu. Vrlo spremno i iskreno odgovarao je na postavljena pitanja. Govorio nam je i o pripremi mladića i djevojaka za brak. Njegovo izlaganje bilo je zaista korisno i obogaćujuće. Prava je šteta što nas je brzo napustio.

Organizator ovog seminara poziva nove obitelji iz naše misije da se prijave za slijedeći seminar koji će se održati u veljači u Wernau. Radi njihova dobra i radi dobra našega iseljeničkog hrvatskog naroda!

Stanka

ateistima smanjenje u istom razdoblju od 13 na 4,4%. U toj je prigodi predsjednik Sekretarijata za nevjernike kardinal Paul Poupard rekao da svi pokazatelji jasno govore da se „ateistička teorijska produkcija ne obnavlja”, odnosno da „smo uvijek u sukobu s misliocima prošlosti”, te da je zapravo „važan fenomen vjerska ravnodušnost”.

AKSA, 17.10.1986., str. 4

25. obljetnica Hrvatske župe u Vancouveru

Od „male Moskve” – vjersko žarište

Pred dvadeset pet godina prvi hrvatski župnik u Vancouveru fra **Ambroz Budimir** u svojem pismu od 12. srpnja 1961. ovako je napisao: „... Preuzvišeni **W.M. Duke**, nadbiskup Vancouvera... na poticaj ovdašnjih Hrvata katolika, pismeno se obratio na Starješinstvo hrvatskih franjevaca u Chicagu s molbom da bi poslali jednog franjevca kao dušobrižnika za Hrvate u Vancouveru. Hrvatski su franjevci izišli u susret želji nadbiskupa i našega svijeta i povjerili dužnost niže potpisanom”, tj. fra A. Budimiru. U drugom pismu iste godine piše: „Postoji jal starijih na nove, koji opet bivaju nestrpljivi sa starima. Vancouver mi je bio prikazan kao „mala Moskva”. U istom pismu nastavlja: „... ipak se osjeća župa kao duhovno žarište!”

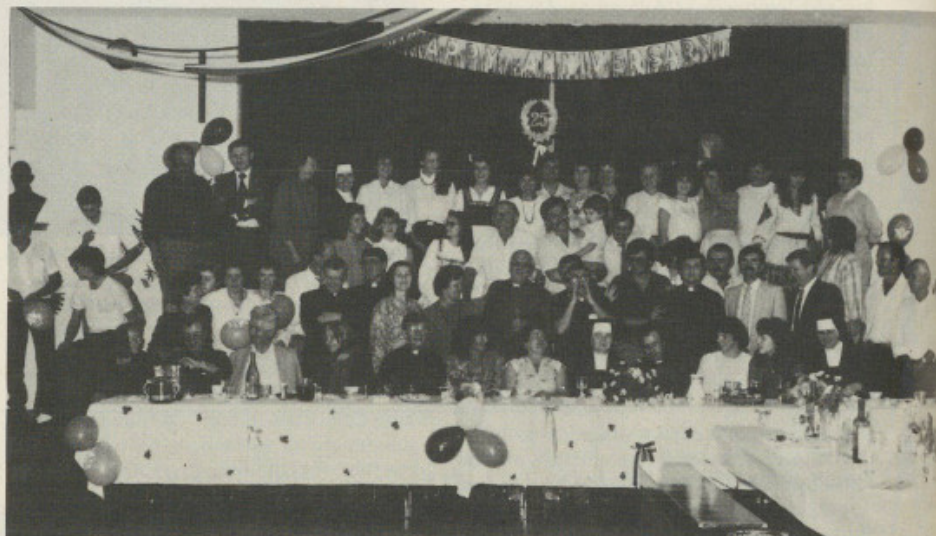
Iako je p. Budimir odmah na početku svojeg djelovanja imao dosta crnu sliku o Vancouveru, uvjeren sam da bi, da je mogao biti na 25. obljetnici župe, uz neke ljudske slabosti – „ja Apolonov”, „ja Pavlov”, radosno i s ponosom gledao na tu hrvatsku katoličku zajednicu. On je bio prvi koji je postavljao temelje toj duhovnoj građevini. Sagrađivši crkvu i kuću stvorio je kutić domovine u Vancouveru. Uz njega ne možemo zaboraviti ni popularnog fra **Zvonka**.

Najveći dio svojeg života i to u najljepšim godinama, ugradio je u tu hrvatsku zajednicu fra **Bone Prcela**. U toj zajednici zjapila bi velika praznina bez vrijednih i požrtvornih sestara i kapelana: fra B. Bebića, fra P. dr. Čapkuna i fra A. Jurića.

Sve je to želio svečano proslaviti i okruniti poletni i vatreni fra **Jerko Čaleta**. Prije same svečane proslave organizirao je u župi duhovnu obnovu kroz cijeli tjedan. Propovjedali su: fra Dujo Boban, fra M. Mikulić, fra Izidor Grabavac i fra Bernardo Dukić. Dva zadnja dana bila su najsvečanija! U subotu navečer bile su agape, bratska večera, banket s plesom na koju se sabralo preko 1.000 ljudi. U nedjelju 7. 9. održao je nadbiskup Vancouvera, James Carney, u asistenciji hr-

vatskih svećenika, svečano euharistijsko slavlje. Prepunoj crkvi hrvatskih vjernika nadbiskup je rekao: „Kroz 25 godina vi ste život materijalno poboljšali, a je li tako i s vašom vjerom koju ste sa sobom donijeli? Danas svi moramo biti svjesniji i odgovorniji kršćani!” Euharistijsko slavlje posebno je uzveličao veliki mješoviti zbor. Za tu svečanu proslavu Franjevačka provincija presv. Otkupitelja iz Splita poslala je Hrvatskoj župi jedan dar, mladog svećenika fra **Antu Dukića**! Sve bi gore navedeno izgledalo blijedo i bez života da nije svjesnih vjernika koji tu svoju Crkvu vole i doživljuju je kao svoju. Iz te „male Moskve” nastalo je hrvatsko i katoličko žarište!

AB

„Danas svi moramo biti svjesniji i odgovorniji kršćani”, rekao je vancouverki nadbiskup James Carney u prigodi 25. obljetnice Hrvatske župe u tom velikom i lijepom kanadskom gradu

SAN PEDRO Zakašnjenje od pola stoljeća!

Nedaleko od grada Los Angelesa (oko 40 kilometara) nalazi se na brežuljku gradić San Pedro, grad sv. Petra. Gradić pun zelenila, obasjan vedrim danima i toplim suncem s pogledom na more, uz lagani i ugodni povjetarac s Pacifika, u kojem se smjestilo oko 12.000 Hrvata. Na zvoniku crkve dominira kip Majke Božje – **STELLA MARIS** – Zvijezda mora. Kao da je umjetnik htio reći ne-

ka Bog i Bogorodica prate sve koji isplove na daleku pučinu oceana da dođu sretno i zdravo do cilja. Kad sam ušao u samu crkvu, upao mi je u oči oltar i na oltaru dva hrvatska imena ljudi koji su dali svoj prilog za gradnju crkve i oltara.

Američka Crkva tražila je skoro pred 50 godina svećenike za Hrvate. Nažalost svećenik nije došao. Poslije je lokalna Crkva otežavala dolazak hrv. svećenika. Tek prije nekoliko godina došao je u San Pedro mladi i aktivni hrvatski svećenik, vlč. **Mate Bižaca**, iz hvarske biskupije. Njegovim dolaskom odmah se

osjetilo svježje duhovno ozračje i duhovno preporođenje. Kao kapelan na američkoj župi, posebno se posvetio Hrvatima. Stvorio je divan zbor mladih i odraslih koji su pjevali i na oporastajnoj Misi msg. S. Diomartića. Poduzeo je mnoge akcije da bi obamrlo oživio. Dok sam nekoliko dana boravio kod njega, reče mi: „Ovdje je veliki propust, što je hrvatski svećenik zakasnio pola stoljeća!” Velika je sreća da vjernici u velikom broju dolaze na zajedničke proslave i euharistijska slavlja, pa se nadamo da će se mnogo toga što je propušteno moći popraviti!

AB

TUTTLINGEN – SPAICHINGEN – ROTTWEIL O karitasu, za karitas

U nedjelju 28. rujna 1986. godine imao je socijalni radnik **Milan Češljarević** na svim Misama u našoj misiji predavanje-propovijed o karitasu. Vrlo jednostavno i lijepo protumačio je on hrvatskim vjernicima ulogu i značenje ove velike i vrijedne crkvene dobrotvorne ustanove. U toj prigodi sabrana je svota od 456,52 DM za potrebe karitasa.

U mjestancu **Bubshheimu** upriličena je 4. 10. 1986. godine zajednička njemačko-hrvatska sv. Misa koju je predvodio nadbiskup Jozinović. On je posjetio i najstarijeg „gastarbajtera” u tom kraju, g. Vinka Dujmova i njegovu obitelj. Na sv. Misi je sabrana svota od 1.250,- DM i predana Nadbiskupu za popravak sarajevske katedrale.

Dan poslije toga održana je u **Tuttlingenu** zajednička njemačko-hrvatska euharistija koju je također predvodio nadbiskup Jozinović. Zajednička molitva mnogo doprinosi

boljem razumijevanju različitih naroda. Dekan Ascher predao je Nadbiskupu kolektu od 2.260,- DM za popravak katedrale u Sarajevu. Poslije sv. Mise Nadbiskup se u misijskom centru susreo s našim ljudima. Kuglaši karitasa predali su mu 200,- DM za popravak katedrale. Zatim je Nadbiskup posjetio zajednicu hrvatskih vjernika u **Rottweilu** gdje je predvodio euharistijsko slavlje. Pozdravio ga je misionar Luka Lucić i u ime vjernika predao mu 500,- DM za renovaciju katedrale.

ACIVI

LOS ANGELES

I poslije 100 godina u srcu i vjera i hrvatska svijest

Danas svi zapažaju da je sav svijet u pokretu. To se može posebno reći za Amerikance. Prije 215 godina današnji LOS ANGELES bio je pusta golet i ravnic. Iz Meksika se godine 1871. doselilo samo par obitelji, među njima i jedan Crnac. Kad je franjevac Juniper Serra došao na to područje, nazvao je to mjesto GOSPA OD ANĐELA, a danas je ostalo samo LOS ANGELES. Još se i danas na starim pečatima grada Los Angelesa na lazi Gospin lik i krunica. I drugim mjestima po Kaliforniji davao je Juniper Serra sveta imena kao: San Francisco (sv. Franjo), San José (sv. Josip) itd. Slijedeće će godine Sv. Otac Papa posjetiti Los Angeles i ostala mjesta po Kaliforniji i proglasiti svetim i zaštitnikom Kalifornije franjevca Junipera Serru.

Poslije 200 godina Los Angeles se razvio u milijunski grad. Surbaniziranim područjem L. Angeles je treći grad SAD, poslije New Yorka i Chicaga. Ima oko 12 milijuna stanovnika. On je glavno privredno središte Zapada SAD. U jakoj industriji posebno se ističu: tvornica aviona, svemirskih letjelica (raketa), brodogradilište i filmska industrija (Hollywood).

Prije skoro 100 godina počeli su i prvi Hrvati, posebno iz Južne Hrvatske, dolaziti u te krajeve. Već 1910. g. sagrađena je hrvatska crkva. Prošle godine slavila je župa sv. Ante 75. obljetnicu. Zahvaljujući prisutnosti hrvatske Crkve, još je do danas sačuvana u mnogim srcima i vjera i hrvatska svijest!

Za mnogostruki rad na području hrvatske župe treba posebno zahvaliti sadašnjim svećenicima. **Msgr. Srećko Diomartić** djelovao

Msgr. Janko Segarić preuzeo je vodstvo Hrvatske župe u Los Angelesu od msgr. Srećka Diomartića koji je u njoj vrlo uspješno djelovao punih trideset godina

je u župi punih 30 godina, skoro u najtežim prilikama. **Msgr. Janko Segarić** pravi je motor movens! Za vrijeme službovanja ove dvojice pokrenute su mnoge akcije: osnovana je hrvatska škola, folklorna grupa „Croatia“ i dobiveno vrijeme za hrvatski sat preko radija. Poslije 30 godina intezivnog rada i 50 godina misništva msgr. S. Diomartić se u kolovozu oprostio i predao župu msgr. J. Segariću. Svečano uvođenje novog župnika msgr. Janka Segarića u službu bilo je 28. rujna u prisustvu mjesnog dekana msgr. R. Va-

dakina. Župa je u zadnje vrijeme dobila mlađu silu i pojačanje dolaskom vlč. **Stjepana Kušana**. Novi župnik msgr. J. Segarić nastoji da u što skorije vrijeme dobije i hrvatske sestre u župu. Posebno vodi brigu o mladima i želi da mu vjernici što aktivnije sudjeluju u liturgiji. Nabavio je 200 komada molitvenika-pjesmarice SLAVIMO BOGA, da bi na taj način svi vjernici u crkvi zajedno molili i pjevali. I da bi i na taj način učili i pamtiti lijepe hrvatske liturgijsko-crkvene pjesme i molitve! **AB**

LÜDENSCHIED

Kao vaš župnik na području ove misije osjećam potrebu i dužnost da vam nešto kažem s molbom da me saslušate.

Najprije moje iskreno priznanje za vaš mukotrpan dano-noćni rad! Zahvaljujući svojoj sposobnosti i spretnosti uspjeli ste se snaći ovdje u tuđini, svoj posao podići na zamjernu visinu, na zadovoljstvo svih svojih prijatelja i znanaca.

I upravo zbog kvalitete svoga posla i poznate gostoljubivosti često puta ste žrtve svoga rada. Ali vama to nije žao. Došli ste da zaradite. Vašem uspjehu mi se iskreno veselimo i čestitamo. To je ponos i dika sviju nas.

Htio bih ipak na nešto upozoriti!

Postoji naime opasnost u svijetu tehnike, rada i kapitala, da čovjek zaboravi i pritom zapostavi onu duhovnu dimenziju svoje osobe, pa dok materijalno napreduje, duhovno osiromaši.

Ocjena je naših sociologa i psihologa u vezi našeg iseljništva općenito negativna. Koliko god smo se s jedne strane materijalno i ekonomski podigli i obogatili, ipak smo se kao

Misionarovo pismo ugostiteljima

narod razbili, mnoge su naše obitelji, temelji društva, uništene; psihičke traume, neuroze, gubitak nacionalnog i kulturnog identiteta, posebno kod druge generacije, žalosna je i tragična bilanca našeg iseljavanja. Može li se tu što pomoći, kako spasiti dušu našega naroda?

Svi mi znademo gdje je i kakav je naš korijen, pa bi prema mome mišljenju sve ovo materijalno, krvavo stečeno, trebalo služiti duhovnome dobru, a nikako obratno.

Sreća, zdravlje, zadovoljstvo i mir duhovne su kategorije. To znači da čovjek koji je materijalno bogat ne mora istovremeno biti sretan. Nasuprot, on je jako siromašan, ako ništa drugo uz to ne posjeduje. Jedan veliki suvremeni mislilac reče: „Smisao života, sreća i zadovoljstvo, nije u standardu, novcu i uživanjima, nego u duhovnim vrednotama“. A Isus reče: Što koristi čovjeku ako čitav svijet zadobije, a svoj život, sreću i zdravlje izgubi? Ili što će čovjek dati u zamjenu za život svoj?

Trebamo biti mudri gospodari, trgovci i ugostitelji da dok jedno stičemo drugo ne izgubimo.

Tri bih stvari stavio na srce i na savjest svim ugostiteljima posebno onima odgovornima za personal:

Prvo: da se svakome članu omogućiti, barem jedanput mjesečno sudjelovanje na nedjeljnoj Misi. Ako ste spremni za zamjenu, moglo bi to ići redom. U mojoj bivšoj župi u domovini jedan je gostioničar svake nedjelje dovozio svoje konobarice na Misu.

Gdje se moli i zahvaljuje Bogu tu se onda i napreduje i osigurava Božji blagoslov!

Drugo: uzimati, čitati vjersku štampu i drugima tu duhovnu hranu ponuditi.

Treće: povremeno, prema svojim mogućnostima, novčano pomoći svaku dobru akciju.

Samo tako se stječe pravi kapital, koji nikada neće propasti i od koga ćemo u vječnosti živjeti. S nama će na onaj svijet samo naša dobra djela. Na vas se na poseban način mogu primijeniti riječi: „Što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili. Bio sam gladan, pa ste me nahranili“... (Isus)

Uz duboko poštovanje i prijateljski pozdrav!

P. Bernard Rubinić, Lüdenschied

Teškoće iseljene obitelji

Sv. Otac Ivan Pavao II uputio je 15. kolovoza 1986. godine vrlo zapaženu i opširnu poruku za proslavu ovogodišnjeg Svjetskog dana iseljenika. Donosimo za naše čitatelje posljednju, tj. šestu točku te Papine poruke u cijelosti.

Dušobrižništvo obitelji koja živi u iseljeništvu ne može biti jednako na svakom mjestu i u svakom vremenu. Način na koji se ono ima vršiti mora voditi računa o iseljenikovoj situaciji i o sredini iz koje on dolazi i u koju je došao te o njegovim konkretnim očekivanjima. Inventivnost i revnost nadležnih dušobrižnika i pastoralnih suradnika, a oni podliježu biskupskoj jurisdikciji, nalaze ovdje novo područje rada koji se uvijek ima kretati u okvirima smjernica koje je odredila Crkva kanonskim pravom, različitim odlukama Biskupskih konferencija i pojedinih biskupa. U različitosti postupaka i prijedloga ne smije nikada biti smetnuto s uma ono temeljno i opće usmjerenje, a to je: ostvarenje Božjeg plana da muž i žena budu jedno tijelo u bračnom zajedništvu i da oni u obitelji utjelovljuju duboku tajnu ljubavi kojom Krist ljubi Crkvu.

Mladi zaručnici, bračni parovi i obitelji moraju biti solidarni jedni s drugima, u crkvenoj zajednici i u društvu. Brak i obitelj pak, iako su svoje postojanje započeli slobodnom i osobnom odlukom

Mladi bračni partneri i obitelji moraju biti solidarni jedni s drugima, u crkvenoj zajednici i u društvu, poručuje Papa. Solidarnost s Crkvom se pokazuje i u čitanju i širenju njena tiska.

partnera, tvore „društvenu stvarnost” i uključeni su u crkvenu zajednicu.

I liturgija može u ovom smislu igrati važnu ulogu ukoliko u središtu slavljenja Boga i zahvaljivanja ima u vidu obiteljsku stvarnost koja dobiva na značenju, ako mladi o njoj s udivljenjem razmišljaju.

U okvirima kršćanske animacije koja spada na laike ne smije biti zaboravljena potreba navještanja vjere doseljenoj obitelji koje su članovi pozvani navještati vjeru i primati njenu poruku. Treba se prisjetiti da se religiozna i moralna budućnost domaćinstava nalazi u

rukama obitelji: ako se obitelji daju evangelizirati, one postaju sredstvom navještanja vjere za mnoge druge vršeći tako dobar utjecaj na okolinu u kojoj rade i žive. Pa ni obitelji koje su nastale iz mješovitih brakova nisu oslobođene obaveze navještanja Krista svojoj djeci. Naprotiv, one su pozvane da postanu oruđe jedinstva.

Nadam se da će ova poruka naići na pozornost i prihvaćanje kod onih koji su zahvaćeni pojavom seljenja i da će njene upute, nadahnute mojom očinskom i pastoralnom brigom, naići na radosno razumijevanje i prijem.

Djesma nerođene djece

Mi nismo.
Vama smo dali naš
dio
sunca da imate više
skloništa za
progone,
jer mi
jesmo.

A mogli smo i
ne biti,
da bude manje
osvetnika.
I ne ubijaj,
majko, našu
braću da bude

manje
osvetnika.

Ti si mi posjekla
noge,
al' ja ću
doći, majko,
jer ja
jesam.

Ti si mi posjekla
noge da
ne zgazim
nikad kao ti,
majko.

I ruke si mi
posjekla,
al' ja ću dohvatit'
nebo, majko,
jer ja
jesam.

I ruke si mi
posjekla da
ne ubijem
nikad kao ti,
majko.

I hvala ti što me
ne zadoji
otrovom iz
grudi.

O, majko,
ubojico moj,
jer ja
jesam.

Marija

Samo nekoliko tjedana poslije začeća plod
roditeljske ljubavi izgleda ovako.
Tko je toliko zao da bi ga smio ubiti?

Majka i svekrva – to nije uvijek isto

Nakon dužeg vremena susrela sam se sa svojom poznanicom-„zemljakinjom” na tržišci. Davno prije smo stanovale u istoj zgradi. Ja i moja obitelj smo se odselili u susjedni gradić, tako da sam sa svojom susjedom izgubila bliži kontakt.

Nisam za tim ni žalila. Danas joj nisam mogla izbjeći, premda mi se jako žurilo. „O, kako je lijepo što vas vidim, nakon toliko godina! Pa kako ste?” „Hvala, ide nekako”, odvratih, „ne mogu se žaliti. A kako stoji kod vas?” „Uvijek isto. Moja reuma, žuč, bubrežni kamenci mi ne daju mira, znate već...” Ja sam znala dobro za sve to i već me spalalo nestrpljenje da će opet ponovno početi svoju povijest bolesti, ali nije.

„Što rade vaša djeca”, upita me.

Petar i Suzana već su odrasli?

„Dobro su!” odgovorih joj. „Petar studira u Freiburgu psihologiju, a Suzana je prije par tjedana maturirala.”

„Moj Bože, kako vrijeme prolazi”, uzdahnu moja poznanica. „Moja djeca su već otišla iz kuće. Ivan prije godinu dana, a Kristina prije mjesec dana. Oboje se oženilo.”

„Oh, ja vam čestitam! Nisam ni slutila da su tako brzo napustili roditeljsku kuću!” odvratih ja žurno.

„O, mojoj Kristini je zaista za čestitati, našla je pravoga čovjeka! Dobro izgleda, dosta zarađuje, sve u kući znade sam uraditi, pomaže u kućanstvu, čak sam krpa i čarape. Uređuje vrt, pa čisti i prašinu s namještaja. I još ću vam nešto povjeriti. Kristina očekuje dijete, pa kad suprug za to saznao, odmah se upisao na kurs kako bi znao kasnije njegovati bebu!” „Pa to je lijepo od njega”, rekoh „a kako je prošao vaš Ivan sa ženidbom?” „Oooo, nemoj te me ni pitati za moje jade. On ima peh sa svojom ženom. Ne mogu nikako razumjeti da je tako lijena i ništa neće uraditi sama. Sve poslove u kući mora moj Ivan raditi, u trgovinu mora, u vrt, čarape sam krpa, pa mora i oko djeteta pomoći. Svoje muško društvo je zapostavio, jer sam bez žene ne smije izići! To je strašna osoba, ta moja nevjesta! Vječito nešto prigovara! Jadni moj sin...”

Slatko je majci govoriti o kćerki, no nije svekrvi o nevjesti...

Nada Eremut

Njemice i stranci

Svake se godine oko 30.000 Njemica uda za strance. Postotak razvedenih njemačko-inozemnih brakova manji je od postotka rastava njemačko-njemačkih brakova. U prvom

slučaju on iznosi 19, a u drugom 27 rastava na stotinu sklopljenih brakova. Broj dvonacionalnih brakova (Nijemci-stranci) koji žive u S. R. Njemačkoj prešao je brojku od pola milijuna. Od toga je u 125.000 slučajeva jedan od partnera nekršćanin.

Što koji put (ne) govori statistika o strancima?

Gdje u Saveznoj Republici Njemačkoj živi najveći broj stranaca, gdje su oni u najvećem postotku, iz kojih su država brojčano najjače zastupljeni? Tu statistiku je upravo objavio Centralni ured za registraciju inozemnih sugrađana u Kölnu. Po objavljenim brojkama zanimljivo je ustanoviti da se apsolutno najveći broj stranaca trenutno nalazi u – pa kako bi drukčije i bilo za očekivanje – u višemilijunskom gradu na rijeci Spree – Berlinu: 254.000, što za 1,8 milijuna stanovnika samo Zapadnog dijela ovog velegrada znači da je svaki osmi njegov stanovnik nenjemačkog podrijetla.

Ali, po postotku sugrađana drugog materinskog jezika zadržao je ipak prvo mjesto Frankfurt na Majni koji je tri puta manji od Zapadnog Berlina. Prema navodima Centralnog registra u Kölnu, u Frankfurtu živi 147.000 stranaca ili preko 25% od cjelokupnog njegovog stanovništva. Smatrala sam da je statistika skoro nepogrešiva, premda znam da je ona u stanju dokazati i nemoguće stvari: npr., ako je od dvojice jedan pojeo kilogram mesa, a drugi ništa, obojica su – statistički gledano – siti, jer je svaki od njih u „prosječku” pojeo po pola kilograma mesa! No, nastranu

to! Danas sam ustanovila da statistika može biti i netočna. Želeći saznati broj stranaca po njihovom državljanstvu u – nazovimo je tako – „stranačkoj metropoli” Frankfurtu naišla sam na znatnija odstupanja. Nigdje drugdje u Njemačkoj nije svaki četvrti stanovnik inozemac. Odmah su me ispravili na gradskoj upravi: Frankfurt nema tako veliki postotak kako ga centrala u Kölnu navodi. Ne 25%, nego „samo” 22,4%, ne 147.000, nego 137.000 stranaca. Ali još uvijek dovoljno za prvo mjesto primijetih Nije li to stariji podatak, jer, eto, Köln javlja „najnovije” podatke. Ne, rekoše mi u frankfurtskoj vijećnici! Naši su podaci svježiji, od 30. lipnja o. g. Ali, da Köln nije sasvim jasan, pokazuje i činjenica, da niti u prošloj godini nismo imali 147.000 stranaca, kako navodi Köln, već samo 136.000, dakle čak nešto manje nego sada. Od sadašnjih 137.000 stranaca u Frankfurtu samo 92.200 otpada na glavne zemlje podrijetla, tzv. „Anwerbeländer”: Tursku, Jugoslaviju, Italiju, Španjolsku, Portugal, Grčku i Maroko, dok čitava trećina svih stranaca nisu uopće tzv. „Gastarbeiteri”, nego pak: Amerikanci, Austrijanci (npr. 3.000 u Frankfurtu!), Nizozemci; dakle, ljudi viših profesija, istina, treba pridodati još i izbjeglice. Broj suna-

Slika mjeseca

Sliku mjeseca dobili smo ovaj put s dalmatinskog krša

rodnjaka iz Jugoslavije iznosi u Frankfurtu 26.400 ili 19,4% svih stranaca, (od toga oko 16.000 hrv. materinskog jezika), iza Turaka sa 27.200, odnosno 20%. S velikim rastojanjem slijede Talijani – 16.300, pa Grci i Španjolci s po 8.200 sugrađana.

Zanimljiva je i statistika susjednog grada Offenbacha na Majni. S ukupnim brojem stanovnika od 111.000 on u stopu slijedi Frankfurt po postotku stranaca: knap 19%, ispred Stuttgarta s 18% i Münchena sa 17%. Od sveukupnog broja stranaca u Offenbachu, njih 20.968, nisu na prvom mjestu Turci, kako je to u njemačkom prosjeku, nego Talijani i sugrađani iz Jugoslavije: po 3.800, dok Turci s 3.200 sunarodnjaka dolaze ovdje tek na 3. mjesto.

I kod Offenbacha se podaci razlikuju od onih iz Kölna, iako ih Köln objavljuje kao najnovije. On za Offenbach navodi 23.000 stranaca ili 20%, dok to Grad Offenbach iskazuje s manje od 21.000 sa stanjem 30. lipnja o. g. mogla provjeravati podatke drugih većih gradova, ali i ovo ovdje mi je ukazalo na činjenicu da sa statistikama treba oprezno postupati, odnosno provjeravati ih i po mogućnosti uspoređivati. U prosjeku broj stranaca u većim njemačkim gradovima iznosi 11%, dok u cijeloj zemlji, u odnosu na domaće stanovništvo, živi 7% stranaca.

Ozana Š.

NAŠI POKOJNICI

† Drago Babić

Dana 10. 7. 1986., na gradilištu autoputa A 8 Kirchheim-Eichelberg, izgubio je život 36-godišnji Drago Babić-Gaga.

Vijest da se prekinuo taj mladi i plemeniti život jurila je prebrzo do svijeta koji su ga poznavali. 14. 7. na ispraćaju u Kirchheimu okupile se brojni prijatelji, a uz domaćeg misionara o. Silvestra Botu bijahu još trojica svećenika: o. Mile Ćirko, o. Petar Rastoč i o. Petar Lubina.

Drago Babić-Gaga

15. 7. sahranjen je u rodnom Rodoču, župa Mostar. Na ovom nezapamćenom ispraćaju okupilo se silno mnoštvo. Sprovodne obre-

de predvodili su o. Vlado Ereš, vlč. Mile Miljko i o. Ante Marić te brojne časne susede s. Nevenke Babić, past. suradnice u misiji Neuss, sestre pok. Drage.

Oproštajne riječi utjehe supruzi Mandi, roditeljima braći i sestrama izrekoše: u ime rodne župe o. Vlado, a kao svom bivšem župljaninu i vjernom suradniku u životu misije vlč. Mile.

Deset dana poslije Dragine smrti rodio mu se sin kojem dadeše njegovo ime, a domalo iza toga, shrvan bolju, preminuo mu je otac Jure.

Prekinut je taj čvrsti lanac života i snage, a ostade nam uz drago sjećanje na † Dragu, nada i vjera u kojoj je on skupa s nama živio i svojim životom duboko svjedočio. *MIM.*

Dan u koji je Frankfurt plakao!

† Milan-Marijan Vučak

Kada se na blagdan Svih svetih Metropolitom na Majni pronijela vijest da je u prometnom udesu tragično završio svoj zemaljski život **Milan-Marijan Vučak**, dvadesetogodišnji nogometaš, višegodišnji ministrant u Hrvatskoj zajednici, sudionik u mnogim biblijskim olimpijadama – dragi i cijenjeni momak, prosuzilo je tisuće očiju, zajecalo je more srčaca. Najčešća je reakcija bila: „Pa, nije moguće!“ Nažalost, vijest o smrti tog voljenog mladića bila je istinita.

Vozeći se na prvi profesionalni nastup u drugoligaškom nogometnom klubu **Kassel**, sletio je s autoceste kod Alsfelda i na mjestu ostao mrtav. A majci je svojoj, dva sata prije rekao: „Doći ću te vidjeti sutra“. Nije ni slutio da je u toj riječi titrala istina o vječnom, nebeskom „sutra“.

U srijedu, 5. 11. 86., obavljen je u crkvi Sv. Ante u Frankfurtu veličanstveni ispraćaj posmrtnih ostataka dobrog pokojnika u Cistu Veliku, u imotsku općinu, u zemlji Hrvatskoj. Oko tisuću ljudi, zajedno s 14 svećenika, sudjelovalo je skrušeno i potreseno u Misi zadušnici. Dirljiva i birana riječ fra Rafaela Begića i fra Bernarda Dukića rasplakala je naprosto nazočno mnoštvo, posebno mlade, koji nisu uspijevali „zaustaviti“ plača. Ozbiljni zvukovi orgulja, pod pritiskom prof. Leščana, davali su „Requiemu“ svu potrebnu ozbiljnost časa i ođavali istinu o beskrajnim vječnim poljanama na koje je Milan već stigao. Sve je bilo divno, i duboko tužno. I momčad

Kassela i Eintrachta, i toliki nazočni prijatelji i poznavatelji bili su zabezeknuti.

Pokopan je 7. 11. 86. u Cisti Velikoj, u zavičajnom mjestu svoga oca Joze, uz veliko sudjelovanje Božjeg naroda. Među govornicima na pogrebnoj Misi bio je i voditelj frankfurtske misije fra Rafo i bivši voditelj fra Luka Livaja, te dva mlada pokojnikova prijatelja. Iz Frankfurta je stigao autobus pun pokojnikovih znanaca i rodbine. O svemu je opširno izvijestio njemački tisak.

Pokojnik je rođen u Frankfurtu 29. 10. 1966. Na krštenju koje je obavio nadušobrižnik p. Dukić dobio je ime Marijan. No njegova baka po ocu „predjenula“ mu je ime i prozvala ga Milom, a tako su ga i drugi zvali, „jer joj je“, tako je u šali govorila, „dosta jednog Marijana“, tj. njena muža, koga se unukova smrt posebno teško dojmila. U Frankfurtu je pričešćen i potvrđen. Bio je pravi predstavnik naše druge generacije.

Milanovim roditeljima: majci **Nediljki** (ona je na vijest o prvorodenčevoj smrti samo rekla: „Bog ima svoje planove sa svima nama u koje se mi ne smijemo miješati“) i ocu **Jozi** te sestri **Ireni-Mariji** i bratu **Ivici** izražavamo svoju iskrenu kršćansku sućut.

Mijo Thon zlatomisnik

U Uigendorfu, mjestancu u rottenburškoj biskupiji, proslavio je prečasn **Mijo Thon**, svećenik sarajevske nadbiskupije, zlatni svećenički jubilej, pedesetu obljetnicu misništva. Na proslavi je bio nazočan vrhbosanski nadbiskup dr. Marko Jozinović i 35

Milan-Marijan Vučak

Počivao u miru Božjem i „Lagana mu zemlja budi, dok ga Vječni ne probudi!“ *Iv.*

Javna zahvala

*Obitelj Joze i Nediljke Vučak, u nemoćnosti da pojedinačno zahvali svima koji su je u povodu smrti nezaboravnog sina i brata **Milana Marijana** tješili i s njom sućutno proživljavali teške dane, javno, preko „Žive zajednice“, zahvaljuje rodbini, svećenicima, časnim sestrama, prijateljima, znancima, našim ljudima i Nijemcima, za izraze i geste sućuti i plemenitu solidarnost u dubokoj tuzi koja ju je s Milanovom smrću snašla. Hvala!*

svećenika. Poslije misnog slavlja održao je nadbiskup Jozinović radni sastanak sa svojim svećenicima koji pastoriziraju u S. R. Njemačkoj i informirao ih o radu i planovima sarajevske nadbiskupije.

Saznajemo da je prečasn Thon umro 7. 11. 1986. g. u 74. godini života. Počivao u miru Božjem!

Božić u potkrovlju

Ranom zorom u adventu zavidno gledam iz U-Bahna u prozore okolnih kuća. Dapače i sva ona okna na šiljastim strehama šire kroz maglu toplo svjetlo. Ali ako k oknima bliže pristupimo – kao kod jadnog Nikole – onda opažamo, da se iza tavanjskih obloka skriva više bijede nego romantike.

Pred Božić nazove Sozialamt. Jučer je iz bolnice otpušten neki naš čuđak, veli mi skrbnica, nakon što su ga prije tri tjedna našli zapuštenog u potkrovlju.

S fra Jurom se uspnem pet katova pod krov. U polutami vidim više ulaza bez imena i zvonca. Na naše kucanje oprezno iz sjene gole žarulje proviri čupava glava. „Mir i dobro s tobom, sinko!“ Sobica manja od kupatila. Štapićem oslonjen oblok pokazuje bezbrojne slične krovove, doklegod pogled dosiže. Dok Nikola priča svoje jade, prazne mu oči pune straha lete sad do vrata, sad do okna.

Prve su godine za naše ljude u Njemačkoj sigurno bile okrutne. Istrgnut iz roda i obitelji, ne znaš tuđi jezik, nikog ne poznaš, sam kuhaš i pereš. Nakon par godina se navikneš, al ti nije lakše. Lebdiš između dva svijeta. Ovdje si stranac, kod kuće otuđeni Jugošvabo. Kao da živiš između granica, u ničijem prostoru. Iza konjskog posla, il se odaš kockanju il alkoholu.

Kako je u zadnje vrijeme dugo nezaposlen, nije mogao slati skoro ništa ženi. Iznenada ona jednog jutra osvane u Njemačkj s djecom. Našli stančić, žena počela raditi. Isprva sve dobro išlo. S djecom stigao u tuđinu komadić domovine.

„Zašto te je žena ostavila?“ pita ga fra Jure. Kad se jednom, teško napit, vratio kasno kući pa došlo do svađe i tuče tako da je Ruža morala s djecom uteći na ulicu, skupila ona svoje krpe i djecu pa otišla u „dom zlostavljanih žena“. Od jada za djecom i od sramote Nikola se sakrio u potkrovlje.

„Čega se plašiš, sinko?“ pita Jure, ali dobro zna, da ni rak ni reuma ljude danas ne muče kao strah pred životom. „Preko dana, na ulici“, priča Nikola, „kao da me progone nepoznate oči pa me bodu u leđa. Noću sanjam da leb-

dim, padam s visoka u crni bunar, pun zmija i krokodila.“

Fra Jure se smije. „Znam, sinko, da patiš, al zafali Bogu da su te našli i odveli u bolnicu. Nisi još u grobu, pa da te udovica positi i 'vako moli: 'Oče naš koji jesi – al ostani di jesi! Budi volja tvoja – al penzija je moja!' Sinko“, sad veli ozbiljno, „cili svit se danas nečeg plaši. Napustismo Boga, ubismo u nama dah Božji. Badava mi, ka' dite u mračnoj šumi, glasno pivamo i plešemo, zgrčemo pare il se odamo flaši. Čovičanstvo strepi prid bombom. Samo Bog nas može oslobodit od velikog stra'. Nekoć proroci usred tame poganstva vapiše za Otkupiteljem, pa im Bog posla Isusa u betlemsku štalicu. Tako i mi moramo zazivati: 'Rosite nebesa Spasitelja!' Brez Duha Božjeg smo propali, sinko!“

Par dana kasnije veli fra Jure: „Šjor Ivo, na Badnjak uvečer idemo Nikoli. Ja ću štogod uzet od sestre Mire, a ti ponesi slatkiša.“ Uz Nikolu imala sobicu neka Slava, zaposlena u blizoj bolnici. Kad smo se uspeli pod krov, fra Jure ugura Nikolu i mene u njezinu sobu. „Sidite tu, dok vas ne zovnem!“

U hodniku koraci i šapat, onda zazvoni zvončić. Nikola, Slava i ja stanemo na vratima otvorenih usta: Na čistom stolnjaku titraju svijeće, na jelovim grančicama slatkiši, pečenje, boca crnog vina. U čošku stoji šutljiva žena, a djeca razdragano skoče pred Nikolu. „Tata, tata, sretan Božić!“

Doživio sam više od šezdeset Božića, ali ovakvog sjaja, kao one večeri u Nikolinim očima, nisam još zapazio. Kao da ge je vila taknula čarobnom palicom, pa se tjelesno i duševno preporodio, po onoj Franinjoj: „Vuk pomišlja na mir, zec izgubio plašljivost, ptice šutke prisluhuju, a ljudi upoznaju sami sebe.“

„Sidite pa se sladite!“ vedro će fra Jure, pa zapjeva: „Svim na zemlji mir, veselje!“ Mi se glasno uključimo, a drevna ljudska čežnja poleti preko krovova, pokrivenih novim snijegom. Nakon božićnog Evanđelja u kom anđeo veli uplašenim pastirima: „Ne bojte se, navješćujem vam veliku radost!“ reče fra Jure: „Eto, sad prid nama svitli betlemska zvizda. Ka' onda dok je svit čamija u ropstvu lažni' idola i bogova, pa je Spasitelj donija ljudstvu nadu, viru, ljubav“.

Piše Ivo Hladek

Djeca grickaju slatkiše na Nikolinu krilu. Ruža stoji skrštenih ruku po strani. Odviše zla je od muža pretrpjela, da bi se jedne Badnje večeri mogla smiriti.

„Zar i danas ni' svit pun laži i stra'? Posvud vlada mržnja i zavist. Sa svi' strana nas plaši stravično oružje. Doturi, političari i ekonomisti – moderni čarobnjaci – blebeću samo 'biće, doće, popraviće se!' al ne znaju kako će vratit milijunske kredite. Očevi strahuju, da li su doista dobro odgojili dicu. Crkva se plaši pitanja, je li sve učinila za viru i narod. Izgubljeni smo ka' slipci u tami života. Zato otvorite srca i čujte! Isus ni samo doša i proša učeći, ka' nekoć stari proroci. Nit danas samo slavimo njegovu uspomenu, ka' što se sćamo kakog čuvenog umitnika il kralja. Isus se rodija u Betlemu i udahnuo cilom svitu i svakom od nas dah Božji. On se mora u nama svaki dan ponovno roditi, inače poludismo i propadosmo. Amen!“

Sad se prviput iz tame javi Ruža. „Fra Jure, lipo si govorija, zafalni smo ti za sve ovo“, pa pokaže na ukrašeni stol i djecu na Nikolinu krilu, „al Nikola će već sutra sve zaboravit, pa opet' Jovo nanovo‘: Danguba, pivo na kiosku, svađa i tuča. Nemoš nam ti svaki dan donosit svičice i propovidat!“

Nikola ustane, pokloni se duboko pred fra Jurom i ženom. U očima mu se zrcale božićne svijeće. „Ružo, molim te u ime Boga, oprosti mi sve što sam ti učinio! Ako se Isus nije danas u meni rodio i nije mi dao novo srce, kao što je nekoć iz jaslica promijenio cijeli poganski svijet, nek sam proklet zauvijek! Nećeš se pokajat, tako mi Bog pomogao!“

Dok se one Badnje večeri vraćamo kroz osvijetljeni grad, veli mi fra Jure: „Tko se uzda u Boga, ne mora se ničeg bojat. Molimo nočas Boga, da Ruža podrži Nikolu, pa da se on iz svog stra' digne i postane čovik, kako je obeća.“

Evropski festival hrvatskog folklor

U Esslingenu (Zell), Alleenstr. 1, održat će se 15. veljače 1987. godine Evropski festival hrvatskog folklor. U 10.30 sati slavit će se u esslinškoj crkvi Sv. Pavla svečana euharistija. Potom slijedi ručak, a onda festival u „Festhalle“. Mogu nastupiti sve misijske folklorne grupe iz Njemačke i ostalih zapadnoevropskih zemalja. Stručni će žiri ocijeniti sve folklorne skupine. Najbolje će, njih nekoliko, nastupiti u Offenbachu 3. svibnja 87., u prigodi XVI susreta hrvatske katoličke mladeži.

Iz riznice narodnoga blaga

Ružna rič šiba gore nego bič.

Raditi triba već od mladosti,
rad nas čuva od rane starosti.

U zlo društvo jeli tko upao,
odatle se jedva on rastao.

Već za naših mladih dana,
čuvati se raznih mana.

Riba bez vode, čeljad bez slobode.

Puno bolje samovati, neg s opakim
drugovati.

Dan po dan, sat po sat i smrt za vrat.

Vidi čovik na vanjštini,
a Bog sami u nutrini.

Ako netko mazi, laska,
to sumnjiva na njem maska.

Lažac obećava brda i doline,
dobričinu neiskusna zaosine.

Dadeš li se privariti, to ćeš nekom ugoditi,
sebi štetu uzročiti.

Od šutnje nema smutnje.

Od kuge, glada i rata, toga velikog strašnog
jada,

pri, čemu mnogi život strada,
pa i mržnje, druge zloće, očuvaj nas s neba,
Oče.

Bolni Boga za zdravlje molimo,
gladni za hranom silno žudimo,
a u tami na svitlost mislimo.

Od usta otkini, gladnoga pomogni.

Najila se gladnica, misli da je kraljica.

Vrni se na pravu stazu, da te mane ne
pogazu.

Od podle klevete čuvaj usta, da ti kuća
ne ostane pusta.

Prije pometi kod svojih vrata, zatim ukori
susida brata.

Obično se čovik nada, do zadnjega svoga
daha.

Tko ne drži do sebe, tuđoj nozi podlegne.

Jadne su ti ovce bez pastira, nesmiljeno
vuk ih kolje, tira.

Tuđi sužnji ne želimo biti, hrabro ćemo
za dom se boriti.

Vlastita je bolja gruda, neg na tuđem
zlatna ruda.

Sabrana Nada Eremut

Uskoro hrvatske božićne pjesme na ZDF-u

U nedjelju 21. prosinca 1986. godine otpjevat će zbor Hrvatske katoličke misije Mainz nekoliko hrvatskih božićnih pjesama u crkvi Sv. Stjepana u Mainzu. To već tradicionalno i raspjevano božićno slavlje, u kojem sudjeluju predstavnici 16 naroda, prenosit će Drugi program njemačke televizije (ZDF). Ne zaboravite stoga uključiti svoje televizijske prijemnike (ZDF) 21. 12. 1986., u 17.00 sati.

Kako je „Božić“ ušao u Enciklopediju?

Kad se samo sjetim što se sve činilo oko toga Božića da uđe ili ne uđe u Enciklopediju (misli na Enciklopediju Leksikografskog Zavoda!). Ušao je. To sam ja mogao svojim autoritetom provesti, svim dijalektičkim logikama uprkos. Inije bilo neke naročite oluje, ali bilo je mnogo prigovora: „Zašto Božić?!“ No, budimo logični, ne možemo govoriti o našoj literaturi posljednjih sto i pedeset godina ni u kom slučaju, a da ne objasnimo, bilo kome tko hoće da se bavi našom literaturom i njenom historijom, što je Božić. Jer u toj literaturi imate nje manje tri hiljade citata koji počinju: Na Božić te i te godine... ili oko Uskrsa bilo je tako i tako...

Miroslav Krleža

**ŽIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a. M. 50
An den Drei Steinen 42, Tel. (0 69) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukič

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Jozo Župić

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Postvertriebsstück	D 2384 E	Gebühr bezahlt:	
Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf			